

INVIZIBILII

Eroii de conjunctură ai României
Mai 2025

01. Metodologie

Eșantion:

- Reprezentativ pentru populația în vârstă de 18 ani și peste din ROMANIA
- Selecție aleatoare a persoanelor intervievate

Eroare de reprezentativitate:

- $\pm 3\%$ pentru un nivel de încredere de 95%.

Interviuri:

- Pe bază de chestionar standardizat.
- Lungimea interviului: 12 min.
- Datele au fost culese în perioada 14 Aprilie- 9 Mai 2025.

Ponderări:

- În funcție de sex, vârstă, educație, tip de localitate și regiune

Validare:

- Eșantionul pe cote de varstă, gen și educație conform structurii populației INS la 1 Iulie 2024.
- Ascultarea înregistrărilor audio a minim 20% din interviurile fiecărui operator

mărime eșantion

1,004

eroarea de eșantionare:

+/- 3%

Metoda de culegere a datelor:

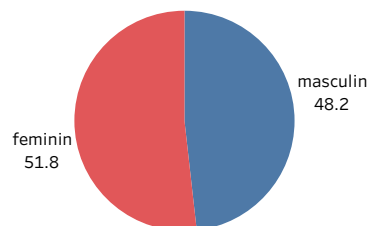
CAWI (Computer Assisted WEB Interviews)/ CATI (Computer Assisted Telephone Interviews)

Tip eșantion

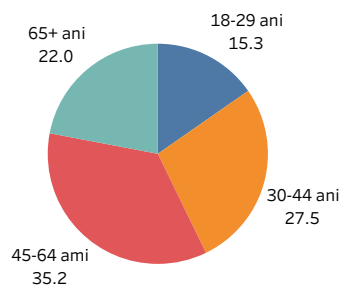
Pentru mediul urban: Selecție aleatorie din panelul online Novel Research, pe cote de gen, vârstă, educație, regiune și tip de localitate

Pentru mediul Rural: Random Digital Dialing, pe cote de gen, vârstă, educație, regiune și tip de localitate

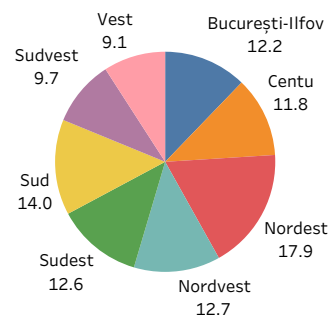
gen

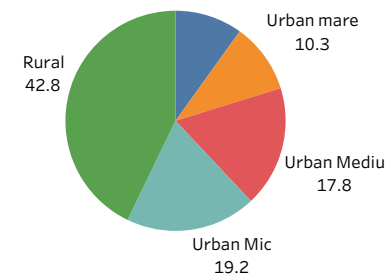
grupe de vârstă

regiune

tip de localitate

02. Sumar executiv

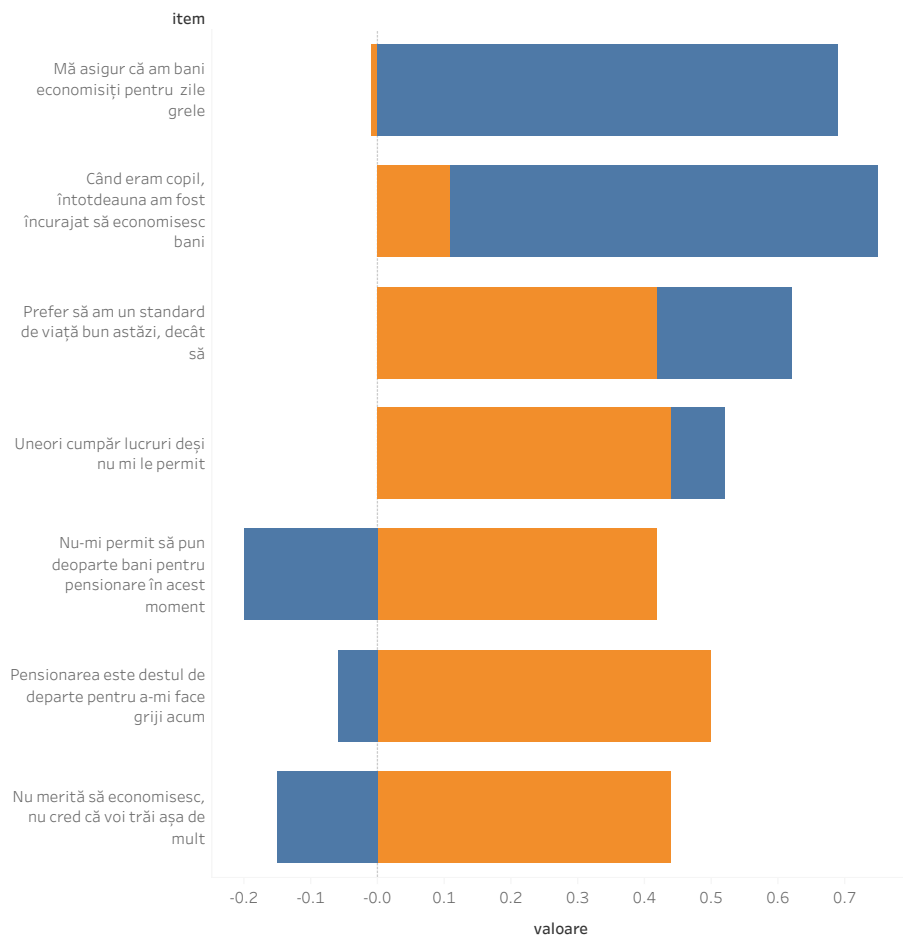
- 1) Un peisaj financiar dominat de nesiguranță:** Două treimi dintre români (64,9%) se confruntă cu dificultăți financiare constante sau recurente. Vulnerabilitatea nu mai este exclusiv asociată cu sărăcia extremă, ci cu instabilitatea permanentă – un fenomen care afectează inclusiv antreprenori, părinți sau persoane cu venituri medii.
- 2) Timpul devine o sursă de stres, nu o resursă:** Procentul celor care declară că nu se simt presați de timp a scăzut drastic din 2022. Cei mai afectați sunt femeile, vârstnicii și persoanele cu copii – profiluri care coincid cu cele ale familiilor monoparentale și pensionarilor.
- 3) Educația financiară – linia de demarcație între reziliență și vulnerabilitate:** Tipologiile comportamentale arată că nu venitul, ci modul în care oamenii înțeleg și gestionează incertitudinea face diferența. *Ezitanții financiari* și *Trăiește azi, nu mâine* concentrează cea mai mare fragilitate – profiluri comune în rândul familiilor cu copii și muncitorilor la negru.
- 4) Viitorul copiilor e perceput cu pesimism colectiv:** 63,7% dintre români cred că generațiile viitoare vor avea o viață mai grea. Cel mai puternic pesimism apare în rândul femeilor, ruralului și celor cu educație scăzută – semnal indirect despre lipsa speranței în progresul copiilor talentați din familii defavorizate.
- 5) Contractul social e fracturat în jurul sistemului de pensii:** Deși interesul pentru pensie a crescut, încrederea în sistem a scăzut. Peste 2 din 3 români nu cred că vor avea o pensie decentă. Pensionarii actuali și viitorii pensionari vulnerabili trăiesc o formă de *autonomizare defensivă* – caută soluții individuale, fără a mai conta pe stat.
- 6) Munca este văzută ca singura cale legitimă spre stabilitate:** Peste 70% dintre români ar căuta imediat un loc de muncă dacă și-ar pierde venitul. Doar 7,4% ar apela la ajutor de stat. Această etică a autosuficienței este însă iluzorie pentru cei fără rețele de sprijin – cum sunt muncitorii la negru sau persoane din rural.
- 7) Piața muncii e percepută ca inechitabilă, nu lipsită de oportunități:** Problema majoră nu este lipsa joburilor, ci **salariile prea mici și lipsa compatibilității**. Segmentele cu educație ridicată sau statut antreprenorial se simt „nepotrivite sistemului” – insight critic pentru politicile de sprijin pentru micii antreprenori.
- 8) Antreprenorii sunt admirați, dar compătimiti pentru dificultăți sistemice:** Aproape 3 din 4 români îi admiră, dar 1 din 4 simte compasiune – semn al percepției că inițiativa este eroică, dar prost susținută. Sprijinul pentru micile afaceri e văzut ca o nevoie reală, mai ales de către cei care au deja experiență antreprenorială sau aspiră la autonomie economică.
- 9) În cheștiunea IFN-urilor, percepția depinde de informare, nu doar de statut:** Cei mai informați – inclusiv segmentul *Trăiește azi, nu mâine* – susțin plafonarea costurilor IFN-urilor pentru că beneficiază direct de ea. Însă cei mai expuși riscului (rural, educație scăzută) nu cunosc măsura – o zonă critică unde **alfabetizarea financiară țintită** poate face diferența.
- 10) Familiile monoparentale și copiii din medii defavorizate rămân invizibili sistemic:** Chiar dacă nu au fost întrebați direct, rezultatele despre stresul de timp, autoevaluarea parentală, percepția viitorului și presiunea financiară indică o realitate dură: părinții care se simt „doar acceptabili” în rolul lor nu se simt sprijiniți, iar viitorul copiilor lor este perceput ca amenințat, nu ca promisiune

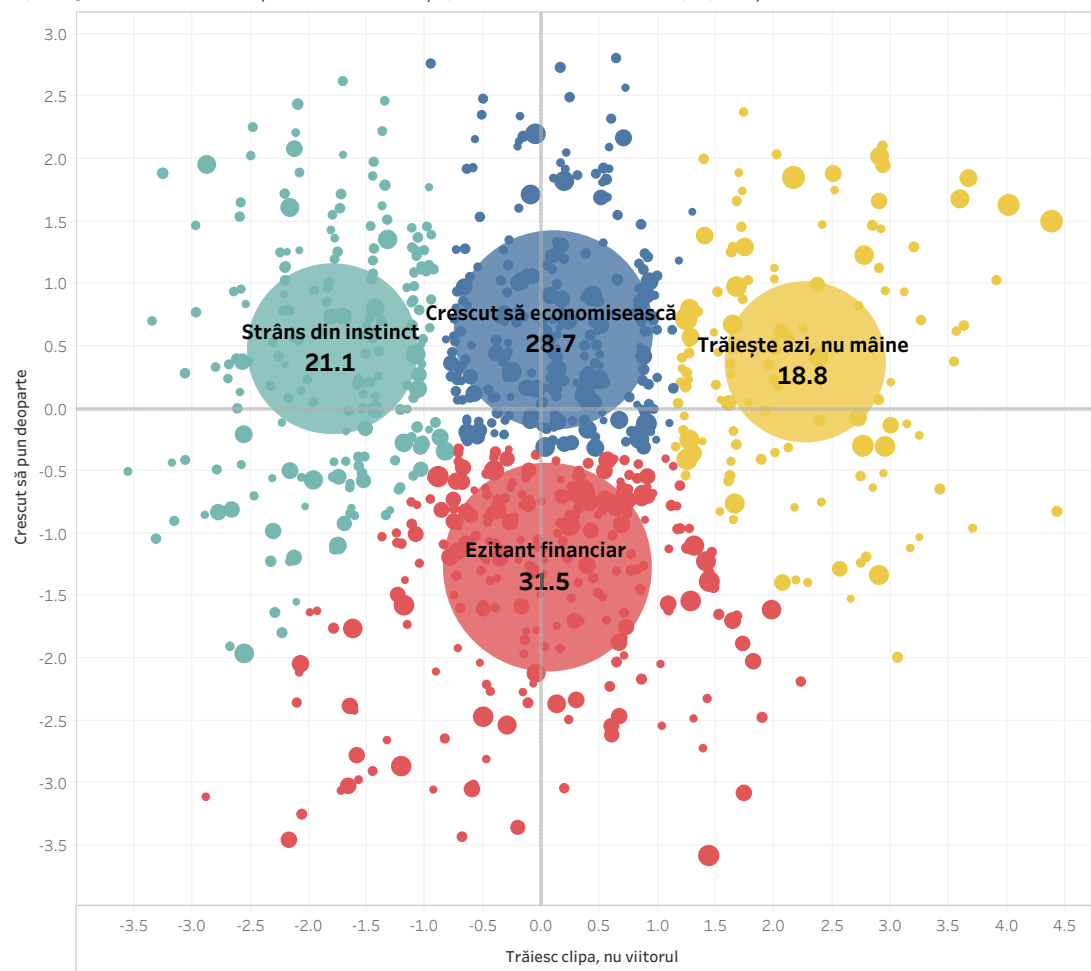
03. Cum ne raportăm la bani când viitorul e nesigur?

O analiză comportamentală a relației românilor cu economisirea

Principal component loadings
cât de mult contribuie fiecare întrebare (variabilă) la fiecare componentă principală.

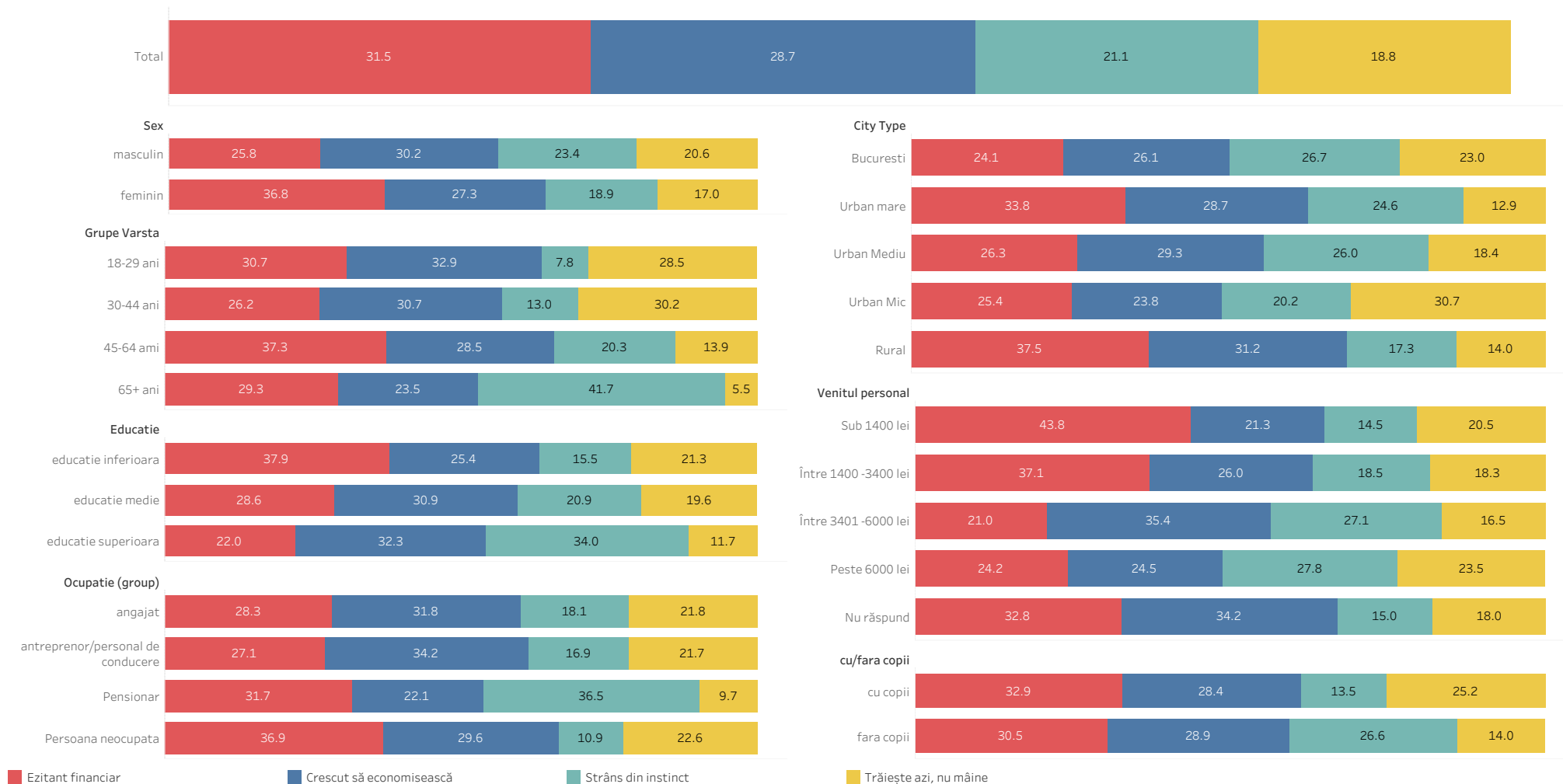
Tipologii atitudinilor în fața incertitudinii și ponderile acestora în populație:

04. Cum ne raportăm la bani când viitorul e nesigur?

Profiluri demografice ale tipologiilor atitudinale

05. Cum ne raportăm la bani când viitorul e nesigur?

O analiză comportamentală a relației românilor cu economisirea

1. Crescut să economisească (28.7%) - Oamenii care știu că viitorul nu poate fi controlat, dar poate fi pregătit.

DESCRIERE ATITUDINALĂ

- Se opune clar afirmațiilor fataliste și impulsive.
- Are acord ridicat cu afirmațiile pozitive despre economisire și educația financiară.
- În fața incertitudinii, reacția lor principală este prudența calculată: reduc cheltuielile neesențiale, evită datoriile și construiesc rezerve financiare. Valorile dominante sunt responsabilitatea, cumpătarea și planificarea; adesea aceste valori le-au fost insufflate din familie, dar par să se piardă odată cu înaintarea în vârstă.

DESCRIERE DEMOGRAFICĂ

- ponderea tipologiei invers proporțională cu vârsta și direct proporțională cu nivelul de instruire,
- Prevalent în grupa de venit personal 3400-6000 Lei.

Sunt oameni formați cu ideea că banii puși deoparte nu sunt un moft, ci o armă contra incertitudinii. Ei nu ignoră haosul lumii, ci reacționează prin rigoare. Au un cadru clar de decizie, unde disciplina contează mai mult decât contextul. Sunt ancorați în valori transmise, și văd economisirea ca parte din responsabilitatea lor morală - un fel de „gardieni ai rezilienței”,

2. Trăiește azi, nu mâine (18.8%) - Viitorul e prea departe, iar prezentul prea greu. Așa că trăiesc clipa.

DESCRIERE ATITUDINALĂ

Tipologie impulsivă, „fără grija zilei de mâine” evită să își facă griji legate de viitor, considerând fie că viitorul este prea incert pentru a strânge bani, fie că „vom vedea la momentul potrivit”. Acord ridicat cu afirmații precum „nu merită să economisesc”, „prefer standard de viață azi”, „nu-mi permit să pun bani deoparte”. Refuză ideea planificării.

DESCRIERE DEMOGRAFICĂ

- Echilibrat din punct de vedere al genului.
- Suprarezentare a grupelor 18-29 ani și 30-44 ani. Scade drastic după 45 ani și aproape dispare la 65+ ani.
- Apare mai des în urbanul mic și București.
- Mai frecvent la cei cu copii.

Nu sunt iresponsabili, ci dezangajați. Lipsa încrederii în viitor îi face să consume azi ceea ce ar trebui să îi protejeze mâine. Sistemul 1 (emoțional) preia controlul, rațiunea e scurtcircuitată de nesiguranță și frustrare. Sunt într-un peisaj instabil pentru că nu mai cred în ziua de mâine. Sunt cel mai greu de atins prin logică, dar cel mai expuși la șocuri sociale.

3. Strâns din instinct (21.1%) - Nu am fost învățat, dar am simțit că trebuie să fiu atent cu banii.

DESCRIERE ATITUDINALĂ

- Dezacord față de atitudinile impulsive și fataliste.
- Dar și acord scăzut față de afirmațiile pozitive — e prudent din instinct, nu din convingere.

DESCRIERE DEMOGRAFICĂ

- Apare mai des la persoane cu educație și venituri peste medie.
- Foarte frecvent la grupa 45–64 ani și în special peste 65 ani.
- Pondere ridicată în urban mediu și urbanul mediu, mare și București.
- Mai rar la persoanele neocupate, cu educație inferioară sau fără copii.

Sunt oamenii care nu au avut parte de educație financiară, dar au dezvoltat un comportament defensiv prin experiență. Trăiesc într-un mediu complex, unde se orientează prin simț și adaptare, nu prin reguli. Prudența lor nu e rezultatul unui calcul, ci un răspuns emergent la o lume imprevizibilă. Pot deveni susținători ai dezvoltării economice dacă li se oferă cadrul potrivit — „dacă vrei să schimbi comportamentul, schimbă regulile jocului”.

4. Ezitant financiar (31.5%) - Încerc să economisesc, dar nu-mi iese. Mă lupt cu prea multe incertitudini.

DESCRIERE ATITUDINALĂ

- Răspunsuri amestecate la toate afirmațiile — un profil confuz, fără convingeri clare.
- Tinde să fie mai în acord cu ideea de economisire, dar e blocat de percepția că nu-și permite.

DESCRIERE DEMOGRAFICĂ

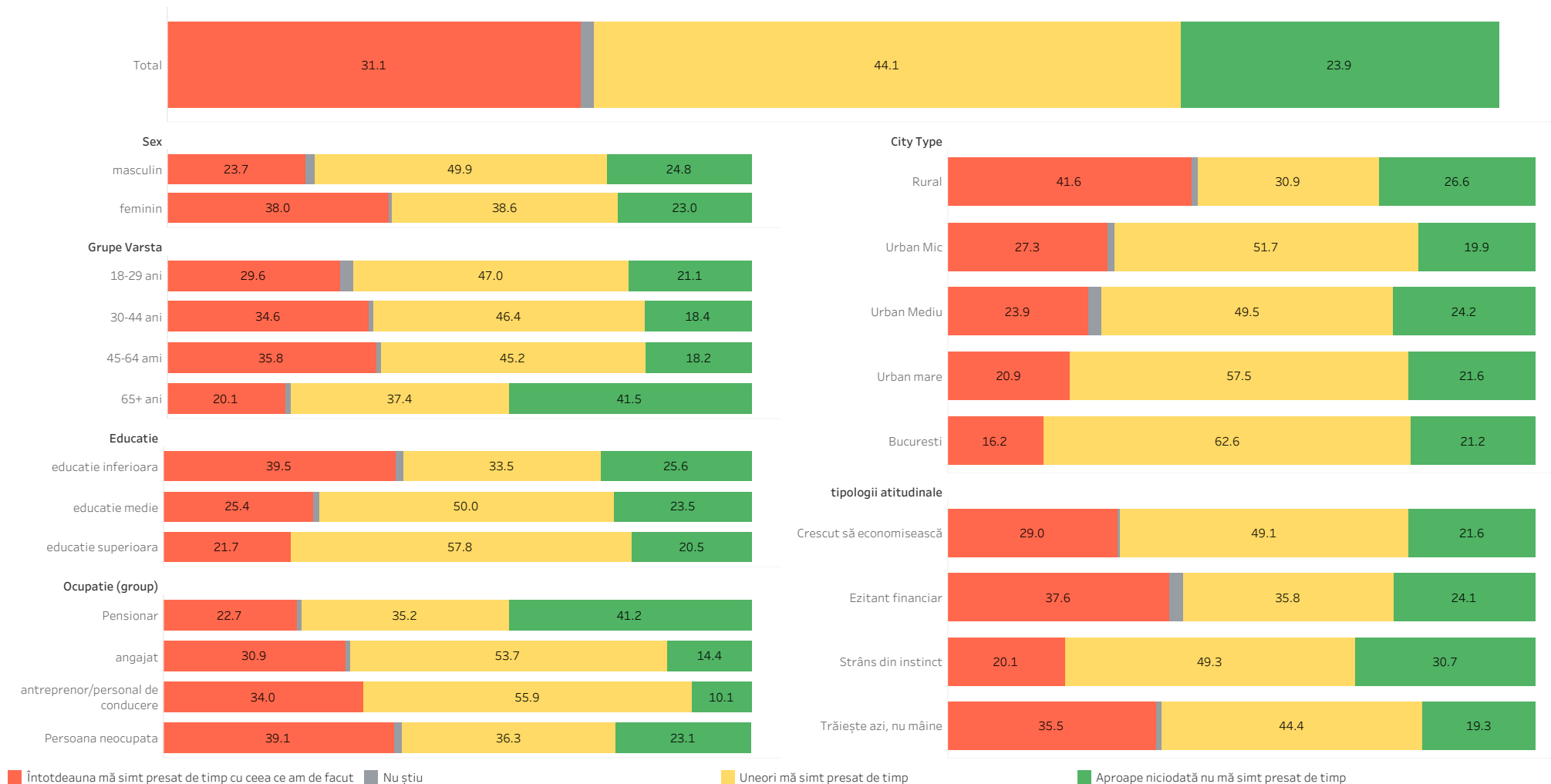
- suprarezentare a populației feminine.
- Pondere mare a celor cu educație medie și în special inferioară.
- Foarte prezent în urban mic și mediu, dar și în rural.
- Dominant în rândul pensionarilor și persoanelor neocupate.
- Maii prezent în categoriile de venit sub medie și rural.

Este profilul tensionat, prins între intenție și realitate. Ar vrea să fie disciplinați, dar nu au un model stabil. Trăiesc într-un sistem care nu le oferă echilibru și deciziile lor financiare reflectă asta. De multe ori, nu le lipsește voința, ci sprijinul. Sunt exact cei care pot fi ajutați prin politici simple, empatică, și produse adaptate realităților lor. Sunt fragili, dar nu disperați, pot învăța să se adapteze și să prospere în incertitudine, dacă primesc sprijinul necesar.

06. TIMPUL CA RESURSĂ PRESANTĂ

În general, ce simțiți când vine vorba despre timpul dvs?

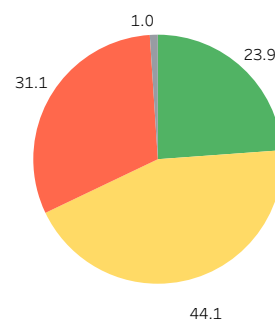
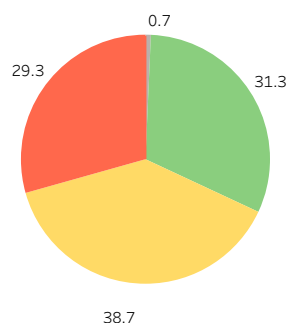

07. TIMPUL CA RESURSA PRESANTĂ

În general, ce simțiți când vine vorba despre timpul dvs?

2022

2025

ns/nr
aproape niciodată nu mă simt presat de timp

uneori mă simt presat de timp
întotdeauna mă simt presat de timp cu ceea ce am de făcut

Românii simt mai multă presiune, mai puțină libertate și mai puțin timp pentru ei. În doar trei ani, proporția celor care declarau că *aproape niciodată nu se simt presați* a scăzut vizibil – de la 31,3% în 2022 la doar 23,9% în 2025.

Este un semnal de alarmă discret, dar profund: timpul nu mai e perceput ca o resursă de gestionat, ci ca un spațiu de constrângere.

Pentru majoritatea românilor, timpul nu este o resursă liniștită, ci una tensionată. Asta reflectă stiluri de viață dezechilibrate, constrângeri multiple (muncă, familie, lipsă de control), sau chiar o percepție culturală a lipsei de timp, care poate afecta și modul în care oamenii își gestionează banii. Cu toate acestea se remarcă o presiune a timpului semnificativ mai scăzută în tipologiile orientate spre economisire (Crescut să economisească și Străns din instinct).

Într-o lume grăbită, românii nu mai apucă să trăiască timpul – îl suportă.

08. Autoevaluarea situației financiare

Când vă gândiți la situația dvs. financiară, ce sentiment vă descrie cel mai bine?

09. Autoevaluarea situației financiare

Când vă gândiți la situația dvs. financiară, ce sentiment vă descrie cel mai bine?

Aproape două treimi dintre români (64,9%) declară că se confruntă cu dificultăți financiare, fie constant (18,8%), fie recurent (46,1%). Doar o treime (33,4%) spun că simt că au control și se descurcă. Această autoevaluare indică un climat economic perceput ca fragil, cu o normalizare a precarității și o capacitate de adaptare afectată, în special în rândul categoriilor vulnerabile.

Demografii cu cel mai mare procent de dificultate severă („îmi este foarte greu”):

Educație inferioară – 27.9%
Persoane neocupate – 23.1%
Pensionari – 25.7%
Vârsta 45–64 ani – 23.7%
Rural – 24%
Femei – 22%

Dificultate recurentă („uneori mă descurc, alteori greu”) este foarte ridicată la:

Antreprenori / conducere – 64.1% (!)
Angajați – 51.2%
Familii cu copii – 53.1%
18-29 ani: 52.6%
30-44 ani: 54.6%

Categoriile vulnerabile economic nu sunt doar cele „clasice” — precum persoanele cu educație scăzută sau din rural — ci și pături active (angajați, antreprenori, părinți) care experimentează instabilitate financiară recurentă. Acești oameni trăiesc în sisteme cu bucle negative: resurse insuficiente → presiune crescută → efort susținut → lipsă de progres → oboseală financiară. Nu doar sărăcia e o problemă, ci incertitudinea permanentă în jurul capacității de a te descurca de la o lună la alta.

Crescut să economisească

- Numai 12% spun că „le este foarte greu” în timp ce 36.5% declară că au control și „se descurcă”. Sunt cei mai rezilienți financiar — comportamentele de planificare îi protejează pentru că trăiesc într-un sistem *ordonat*, unde regulile funcționează.

Ezitant financiar

- Cel mai vulnerabil segment: 29.9% spun că „le este foarte greu” și numai 22.5% simt că au control. Trăiesc într-o stare de dezechilibru cronic, fără „profit personal”, fără stabilitate, fără claritate. Sunt categoria care are cea mai mare nevoie de sprijin sistemic.

Strâns din instinct:

Numnai 11.4% declară dificultăți mari și la polul opus, sunt cei mai mulți care „simt că se descurcă” — 47.1%. Deși nu au fost „educați financiar”, reușesc prin adaptare emergentă. Trăiesc, într-un sistem *complex*, dar reușesc să navigheze eficient prin el.

Trăiește azi, nu mâine

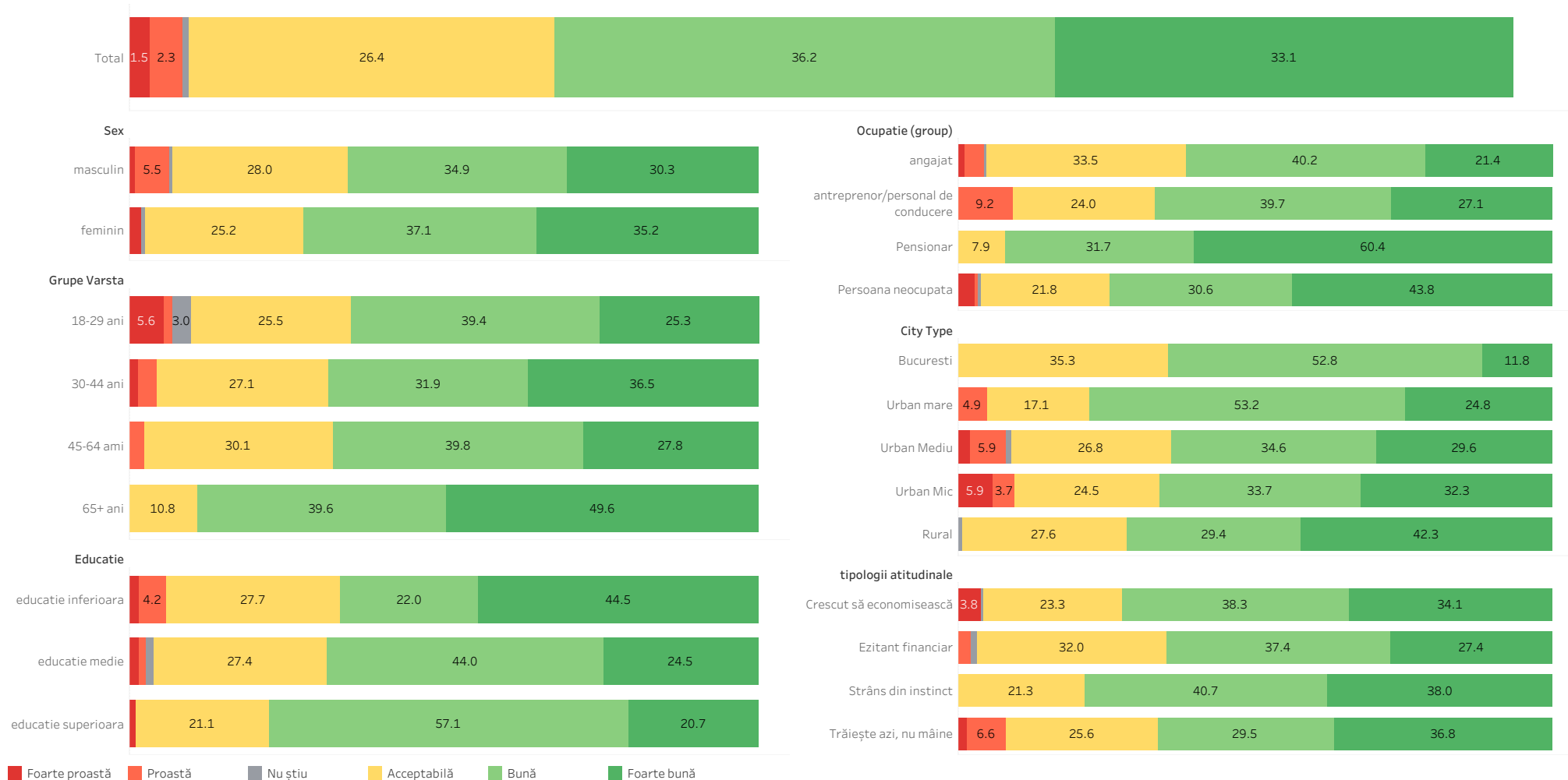
19% declară dificultăți mari și numai 31.9% simt că se descurcă. Atitudinea de tipul „acum” îi expune. Lipsa planificării nu aduce liniște, ci instabilitate. Par liberi, dar sunt fragili în fața șocurilor.

Tipologiile care se bazează pe disciplină sau adaptare (Crescut / Strâns) reușesc mai bine financiar. Cele care se definesc prin ezitare sau resemnare (Ezitant / Trăiește azi) concentrează cea mai mare vulnerabilitate. Nu convingerile contează cel mai mult, ci modul în care sunt puse în practică.

10. COPII ȘI VIITORUL COPIILOR

În general, cum ați evalua propria activitate de părinte? Credeți că faceți o treabă...

11. COPII ȘI VIITORUL COPIILOR

În general, cum ați evalua propria activitate de părinte? Credeți că faceți o treabă...

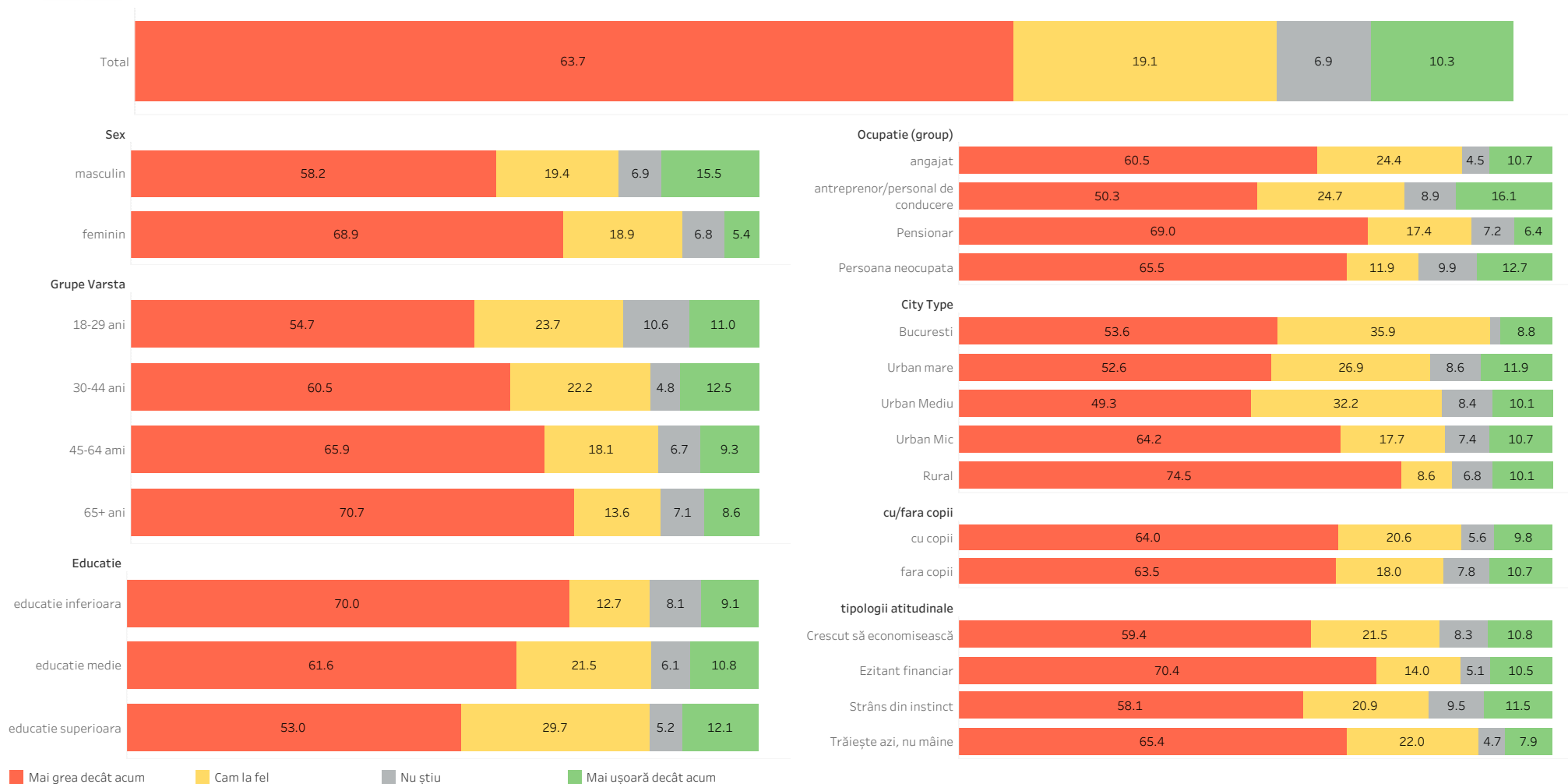

Introducerea opțiunii „*Acceptabilă*” a deschis o zonă intermediară (după analiza datelor din 2022), care înainte nu era disponibilă respondenților. În 2022, respondenții trebuiau să aleagă între „*Bună*” sau „*Proastă*” – o decizie dificilă pentru respondenți, cu risc de evaluare pozitivă forțată. În 2025, 26.4% au ales „*Acceptabilă*” – semn că mulți părinți nu se percep rău, dar nici bine. Apariția răspunsului „*Acceptabil*” a permis exprimarea unei realități mai nuanțate și poate mai oneste – cea a părinților care se simt *suficient de bine, dar nu împliniți complet* în rolul lor- un spațiu unde oamenii evită judecata, un soi de „refugiu evaluativ”.

12. COPII ȘI VIITORUL COPIILOR

Cum credeți că va fi viața pentru generațiile viitoare în România, comparativ cu cea de acum?

13. COPII ȘI VIITORUL COPIILOR

Două treimi dintre români (63,7%) cred că viața copiilor va fi mai grea decât azi. Doar 1 din 10 (10,3%) exprimă speranța că va fi mai ușor, iar aproape 7% spun că nu știu. Este o viziune colectivă în care pesimismul depășește experiența personală și se proiectează asupra viitorului altora – un semnal de adâncă neîncredere în direcția în care merge societatea.

Categoriile cele mai pesimiste (peste 65% spun „mai greu”):

Femei – 68.9%

Persoane peste 45 de ani – 65.9% (45–64 ani), 70.7% (65+ ani)

Persoane neocupate – 65.5%

Pensionari – 69%

Populație rurală – 74.5%

Educație inferioară – 70%

Categoriile cele mai pesimiste sunt cele cu experiență de viață și vulnerabilitate socială cumulată – vârstnici, persoane neocupate, femei, oameni din rural. Aceștia trăiesc într-un sistem în care semnalele transmise de mediu – sărăcie, inegalitate, corupție, declin instituțional – formează un „feedback negativ perpetuu”: dacă nouă ne-a fost greu, lor le va fi și mai greu. În același timp, speranța nu se mai transmite generațional – apare o rupere a contractului moral între generații.

Crescut să economisească

- 59.4% cred că va fi mai greu, 10.8% – cred că va fi mai ușor. Moderați ca viziune, dar clar înclinați spre pesimism. Deși disciplina lor financiară este stabilă, nu au încredere că efortul lor se va transmite sau va fi suficient într-un sistem mai amplu.

Ezitant financiar

- Cel mai pesimist segment: 70.4% spun „mai greu”. Acest profil exprimă neîncredere profundă și generalizată – nu doar față de prezentul lor, ci și față de viitorul altora. Ei trăiesc în bucla incertitudinii și o extrapolează ca destin colectiv.

Strâns din instinct

- 58.1% cred că va fi mai greu, iar 11.5% – mai ușor (cel mai optimist profil!). În ciuda dificultăților, acești oameni păstrează o formă de speranță adaptivă. Nu se bazează pe sistem, dar cred în capacitatea oamenilor de a se descurca. Sunt cei mai apropiați de conceptul de *oameni rezistenți prin experiență*.

Trăiește azi, nu mâine

- 65.4% cred că va fi mai greu și 7.9% – mai ușor. Paradoxal, deși trăiesc prezentul fără plan, au o proiecție profund pesimistă asupra viitorului. Lipsa de încredere în sistem e dublată de o renunțare la ideea că lucrurile pot fi îmbunătățite – un fatalism tăcut care inhibă orice impuls de responsabilitate colectivă.

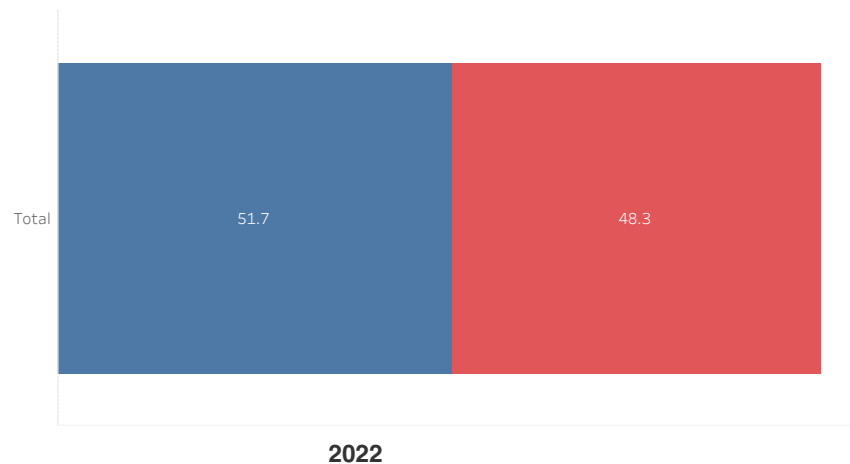
Peste 60% dintre români cred că generațiile viitoare vor avea o viață mai grea. Nu este doar pesimism, ci expresia unei rupturi între cetățean și sistem – o formă de deconectare a speranței de realitate. Într-o societate unde educația, sănătatea și echitatea par fragile, viitorul nu mai e perceput ca o promisiune, ci ca o amenințare. Reconstruirea speranței nu poate începe decât cu refacerea încrederii în contractul social – că efortul de azi poate produce binele de mâine.

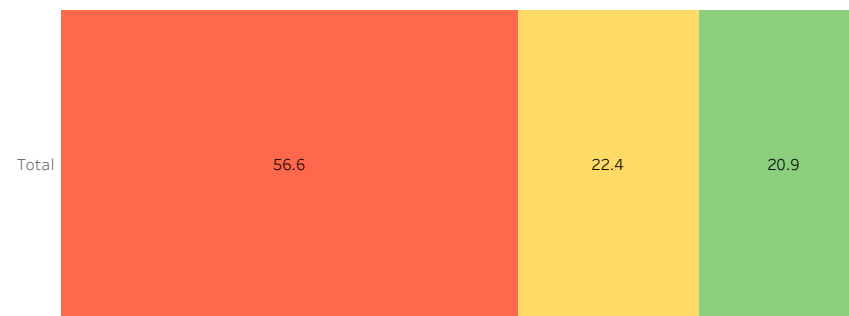
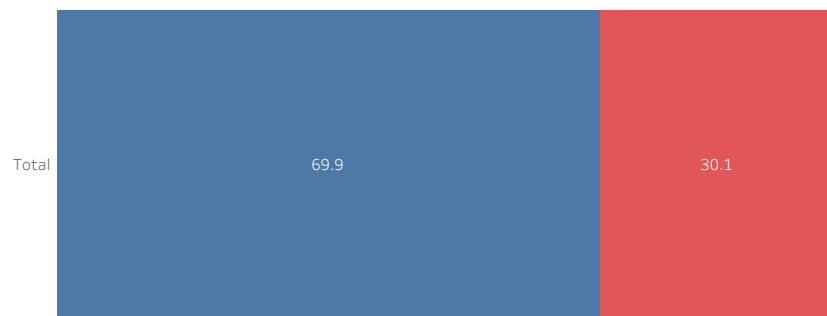
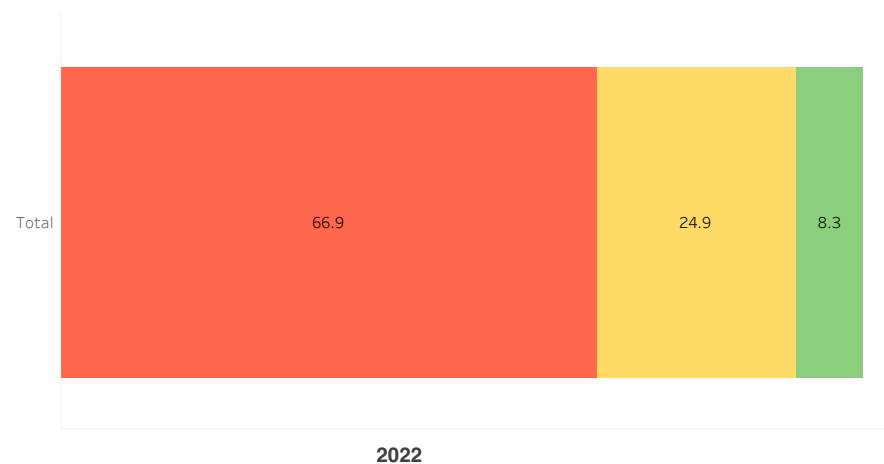
14. SISTEMUL DE PENSII

EVOLUȚII

V-ați pus vreodată întrebarea: care este cuantumul pensiei lunare de care voi beneficia atunci când mă voi pensiona?
2025

Câtă încredere aveți în sistemul de pensii de stat că vă va asigura un nivel decent al pensiei?
2025

■ nu

■ da

■ incredere putina si foarte putina

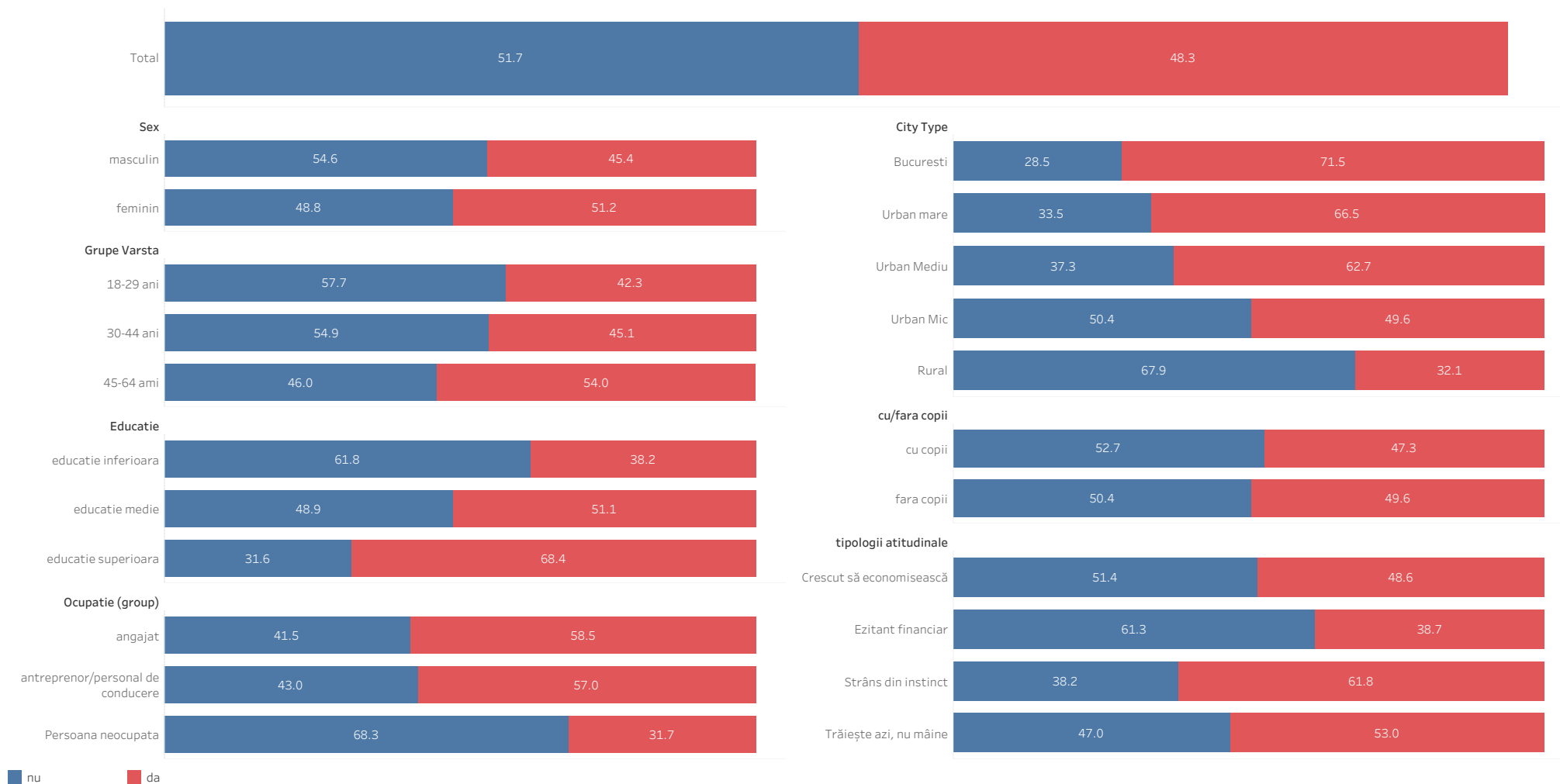
■ Am incredere moderata

■ incredere multa si foarte multa

15. SISTEMUL DE PENSII

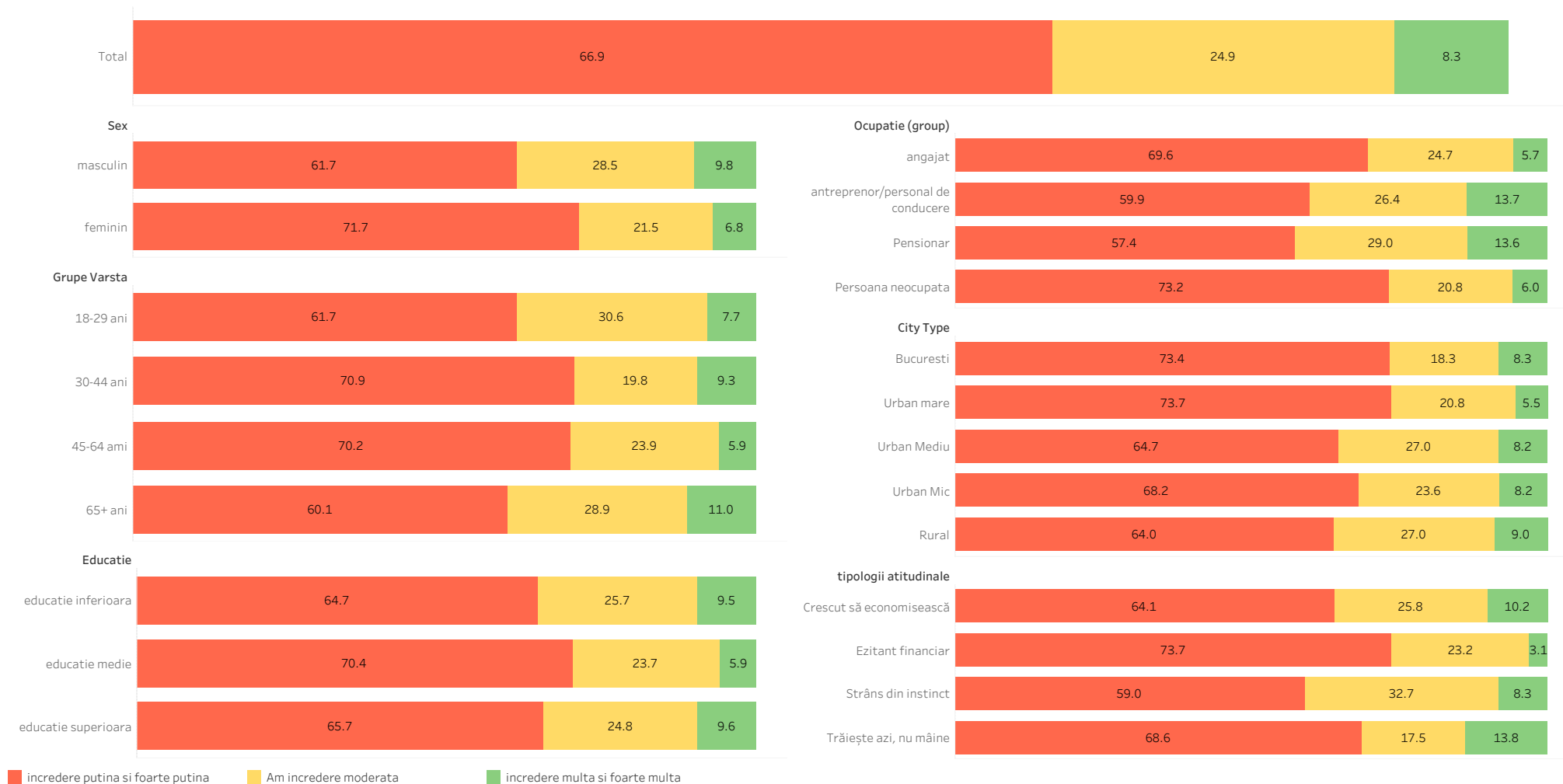
V-ați pus vreodată întrebarea: care este cuantumul pensiei lunare de care voi beneficia atunci când mă voi pensiona?

16. SISTEMUL DE PENSII

Câtă încredere aveți în sistemul de pensii de stat că vă va asigura un nivel decent al pensiei?

17. SISTEMUL DE PENSII

Românii se interesează tot mai mult de pensia lor, dar au tot mai puțină încredere că statul îi va sprijini.

Analiza în dinamică a răspunsurilor referitoare la sistemul de pensii evidențiază tendințe clare:

- **Interes crescut pentru cuantumul pensiei:** În 2025, un procent semnificativ mai mare de respondenți și-au exprimat preocuparea față de valoarea lunară a pensiei, comparativ cu 2022.

- **Scăderea încrederii în sistemul de pensii:** În ciuda reformelor, încrederea în capacitatea sistemului de a asigura pensii echitabile și sustenabile a scăzut, reflectând o percepție negativă asupra modului de implementare a schimbărilor.

Reforma pensiilor din perioada 2022–2025, deși necesară și bine intenționată, a fost umbrită de probleme de implementare care au afectat percepția publică. În loc să consolideze încrederea în sistem, întârzierile și erorile au amplificat temerile privind viitorul financiar al pensionarilor. Pentru a recâștiga încrederea cetățenilor, este esențial ca autoritățile să asigure o comunicare transparentă, să corecteze prompt disfuncționalitățile și să demonstreze că reformele sunt în beneficiul real al populației.

Cine își pune problema pensiei și ce înseamnă când nu o face:

- România este polarizată în fața propriei bătrâneți: Datele arată o divizare aproape perfectă între românii care și-au pus întrebarea „Care va fi pensia mea?” și cei care nu au făcut-o niciodată. Această linie de fractură nu este doar statistică, ci psihologică – separă o populație în două: cei care se raportează la viitor cu anticipare și responsabilitate, și cei care, din diverse motive, îl evită sau îl percep ca inaccesibil. Preocuparea pentru viitorul financiar nu se traduce în încredere în instituții. Dimpotrivă, diferența dintre cele două întrebări exprimă un fenomen de „autonomizare defensivă”: oamenii încep să caute soluții pe cont propriu, tocmai pentru că nu cred că statul le va oferi soluții.

- Interesul pentru cuantumul pensiei este crescut în rândul celor educați, activi și cei din mediul urban: Cele mai mari procente de persoane care își pun această întrebare se regăsesc în rândul celor cu studii superioare (68.4%), al angajaților și antreprenorilor (peste 57%), al locuitorilor din București și orașele mari (peste 66%) și al celor cu un profil atitudinal de tip „Strâns din instinct”. Aceștia par să trateze pensia ca parte dintr-un plan de viață, iar interesul lor sugerează o conștientizare activă a riscurilor sociale și financiare.

- Lipsa preocupării pentru pensie este semnal de risc social – și poate de sărăcie viitoare. Persoanele din mediul rural (67.9% nu și-au pus întrebarea), cu educație inferioară (61.8%), persoane neocupate (68.3%) și segmentul „Ezitant financiar” (61.3% nu) formează grupuri cu risc potențial ridicat de excludere socială la vârsta pensionării. Lipsa interesului poate reflecta fie o lipsă de încredere în sistem, fie o deconectare structurală de la mecanismele economice formale – în ambele cazuri, efectul este același: vulnerabilitate cronică la vârstă înaintată.

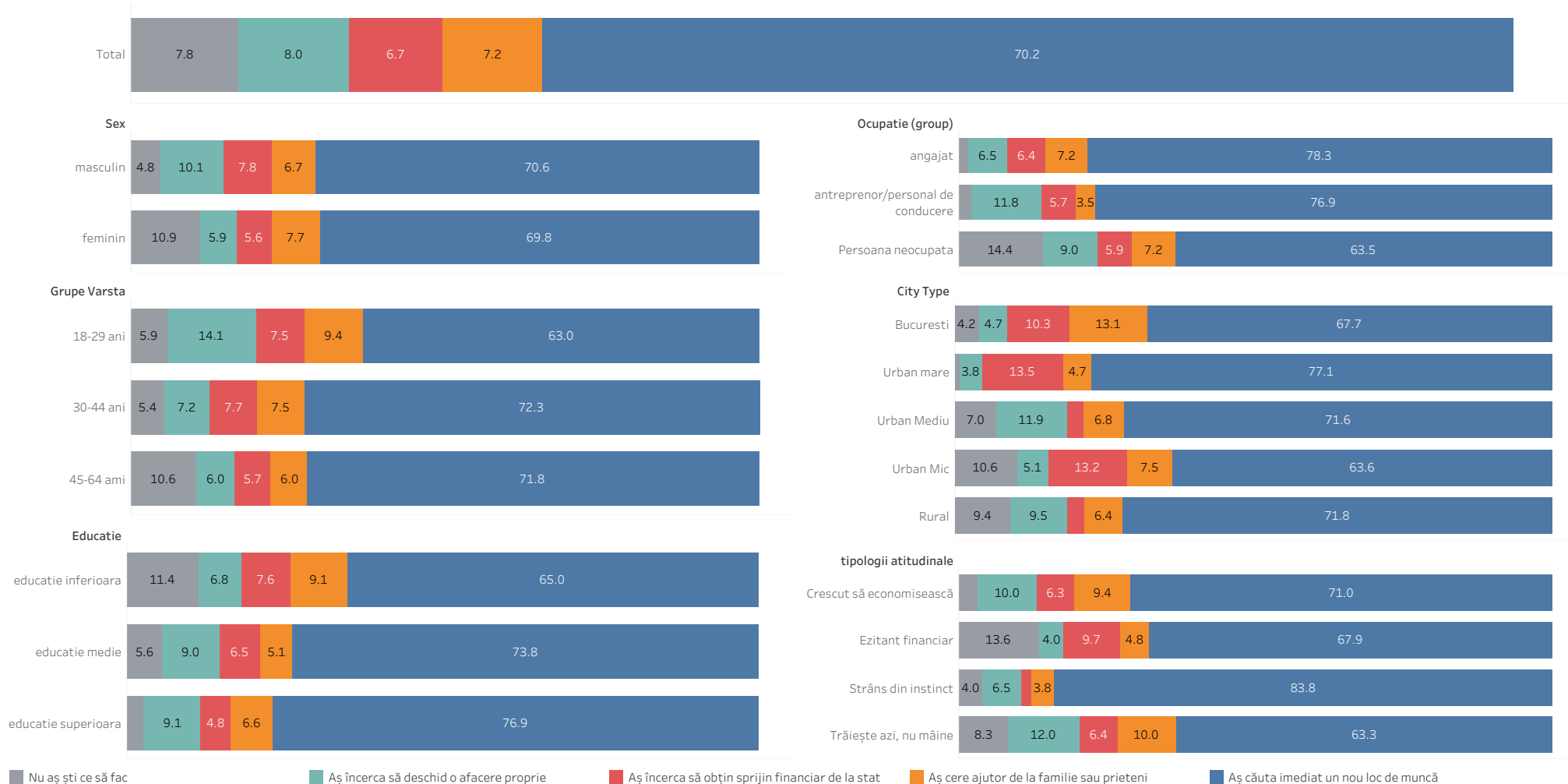
Informația despre pensie devine o formă de capital social: Cei care nu s-au interesat de cuantumul pensiei nu sunt doar mai puțin informați – sunt adesea și mai puțin protejați. Lipsa de informare adâncește decalajele sociale, afectează capacitatea de a lua decizii preventive și reduce șansele unei îmbătrâniri demne. În lipsa intervenției, acest decalaj poate deveni una dintre cele mai grave surse de inechitate intergenerațională din următoarele decenii.

Când aproape 7 din 10 români spun că nu cred că vor avea o pensie decentă, iar jumătate nici nu știu la ce să se aștepte, nu mai vorbim doar despre probleme financiare. Vorbim despre erodarea contractului social. Despre pierderea legăturii dintre muncă, contribuție și rezultat. Iar acolo unde se rupe acest lanț, apare dezangajarea fiscală, economia informală și deconectarea de la stat.

18. SOMERI

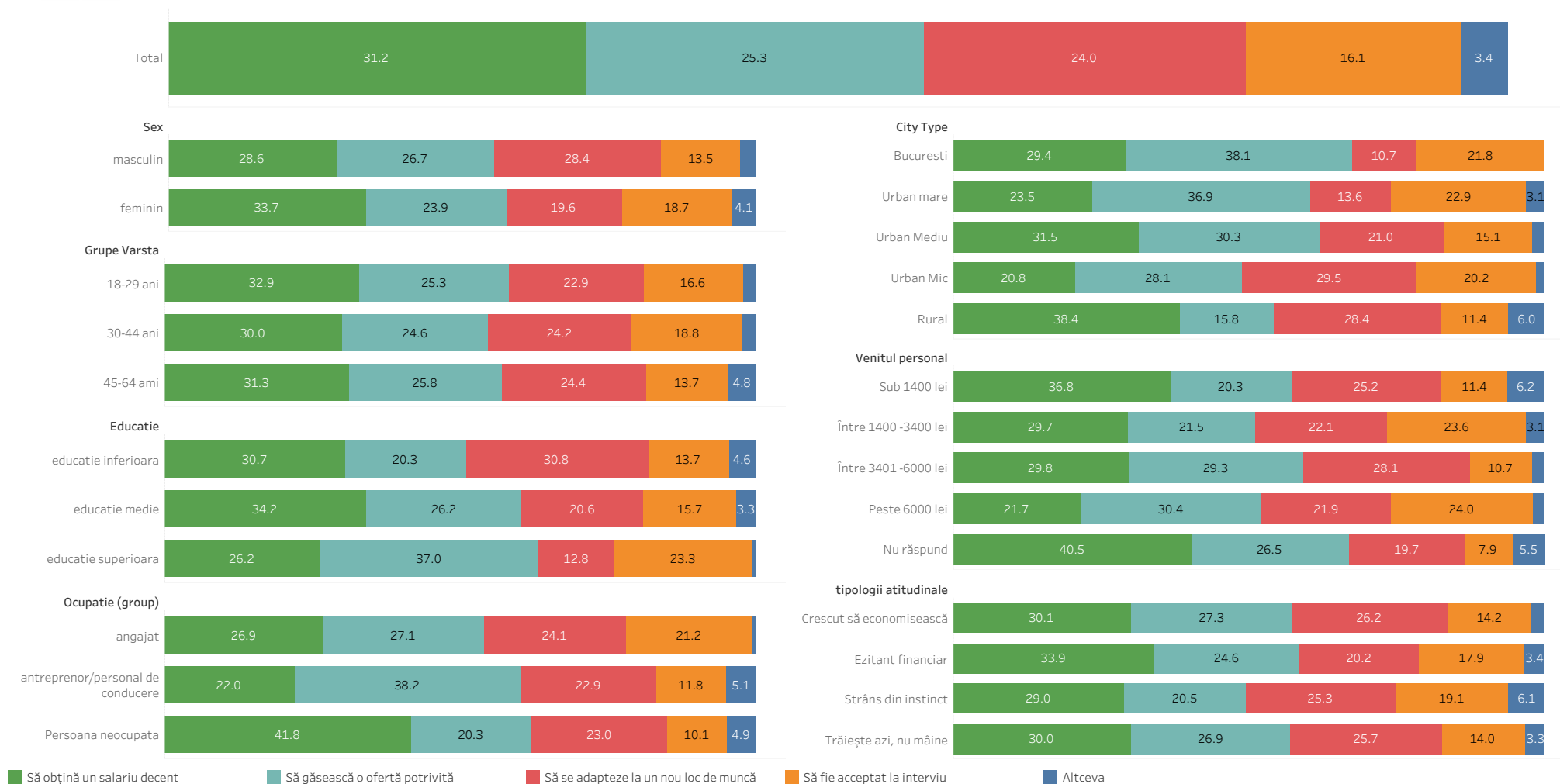
Dacă mâine v-ați pierde locul de muncă sau sursa de venit, care ar fi primul lucru pe care l-ați face?

19. SOMERI

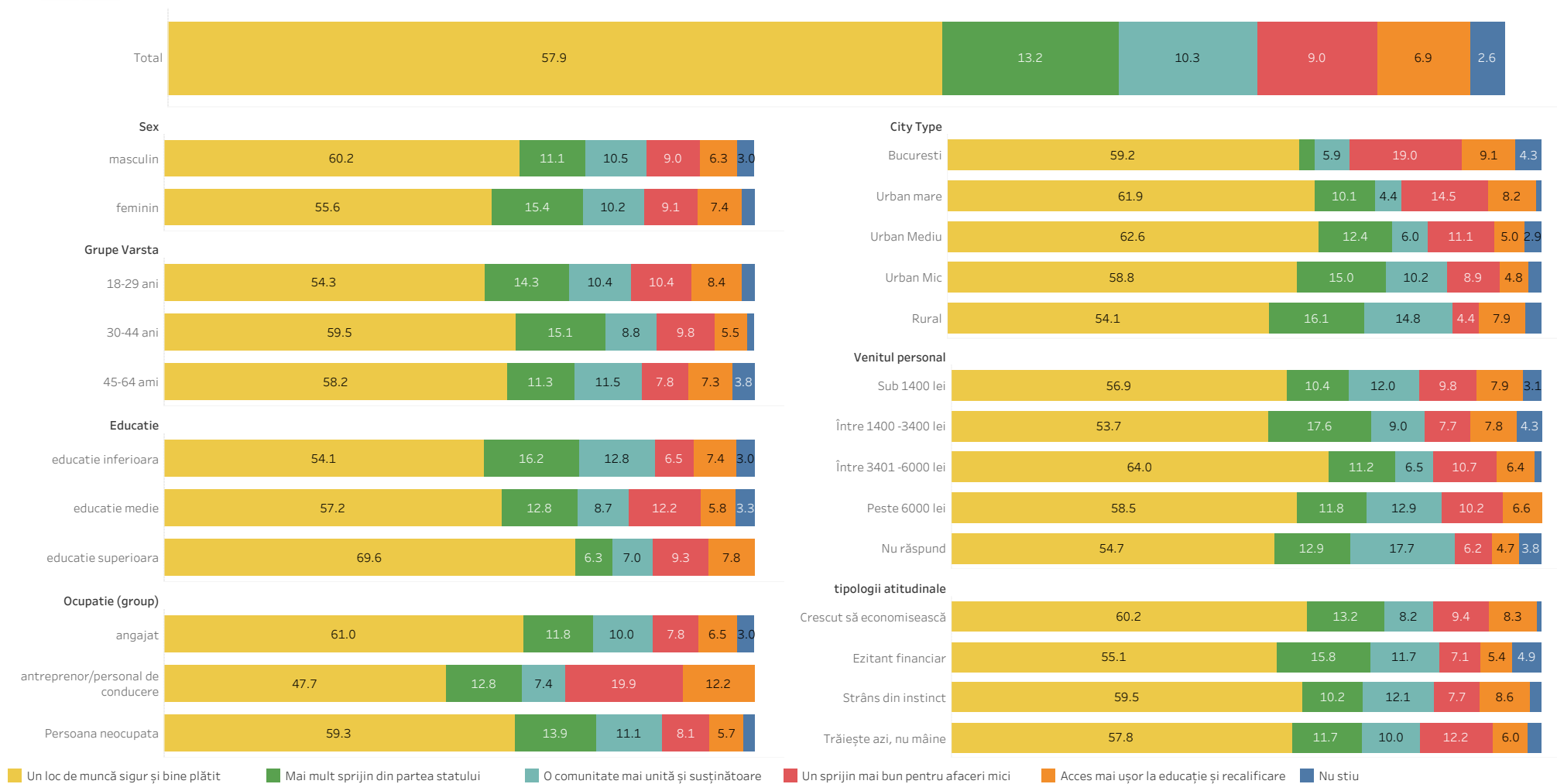
Ce credeți că este cel mai greu pentru cineva care încearcă să-și găsească un loc de muncă?

20. SOMERI

Dacă ar fi să alegeți, care dintre aceste lucruri v-ar ajuta cel mai mult să aveți o viață mai stabilă?

21. ȘOMERI

A) Românii își asumă instabilitatea economică fără așteptări reale de protecție din partea statului. Răspunsul reflex în fața pierderii locului de muncă este căutarea imediată a alt job. Această reacție nu trădează doar o etică a muncii, ci o neîncredere profundă în mecanismele formale de sprijin. Pentru segmentele vulnerabile, lipsa de reacție sau dependența exclusivă de rețele informale pot adânci inegalitățile structurale și blocajele intergeneraționale.

1. Munca, nu mila – reacția instinctivă în fața nesiguranței: Românii răspund masiv și instinctiv la pierderea veniturilor prin muncă, nu prin apel la ajutor. Peste 70% declară că primul lucru pe care l-ar face ar fi să își caute imediat un nou loc de muncă. Este o dovadă a unei etici colective puternic ancorate în autosuficiență, dar și a unei realități: munca este singurul sprijin perceput ca legitim și acceptabil. În lipsa unei încrederi reale în protecția socială, efortul propriu devine singurul refugiu.

2. Statul, un actor marginal în scenariul pierderii locului de muncă: Doar 7,4% dintre români ar cere sprijin de la stat ca primă reacție în fața șomajului. Această cifră nu reflectă abundența de soluții alternative, ci lipsa de încredere în capacitatea statului de a fi eficient și empatic. Ajutorul social este văzut ca inaccesibil, umilitor sau birocratic – și rareori ca un drept. Așa se explică de ce, chiar și în rândul celor neocupați, apelul la stat este minim: sistemul este ignorat pentru că este perceput ca inutil.

3. Antreprenoriatul rămâne o aspirație de nișă – nu o soluție de masă: Deschiderea unei afaceri este menționată de doar 6,7% ca prim răspuns în fața pierderii veniturilor, deși dezideratul „să fii pe cont propriu” circulează frecvent în discursul public. Inițiativa apare doar în rândul celor cu educație superioară, experiență antreprenorială sau vârstă tânără. Pentru majoritatea românilor, antreprenoriatul nu este (încă) o soluție reală, ci un ideal insuficient susținut de contextul economic și administrativ.

4. „Nu știu ce aș face” – un simptom al dezorientării structurale: Un procent de 7,8% dintre români declară că nu ar ști ce să facă dacă ar rămâne fără venituri. În rândul persoanelor neocupate și al celor cu educație scăzută, procentul depășește 10%, semnalând o absență dureroasă a orizontului de acțiune. Acest răspuns nu este o simplă lipsă de opinie – este reflexul unui blocaj social în care lipsesc reperele, susținerea și încrederea. Pentru acești oameni, incertitudinea economică riscă să devină un mod de viață, nu o situație temporară.

B) În mod semnificativ, cele mai multe răspunsuri nu indică lipsa locurilor de muncă, ci complexitatea barierelor de reintegrare: salarii necorespunzătoare, lipsa compatibilității, dificultăți de adaptare sau discriminare. Procentul covârșitor al celor care „ar căuta imediat un nou loc de muncă” analizat anterior, este în contrast cu aceste percepții – semn că reacția reflexă la șomaj este activă, dar contextul care urmează este mult mai descurajant. În spatele răspunsurilor se ascunde un echilibru precar între voință și posibilitate. Oamenii vor să muncească, dar știu că terenul pe care trebuie să o facă este dezechilibrat – economic, procedural și psihologic.

1. „Să obțină un salariu decent” – problema reală a muncii nu e lipsa joburilor, ci a echității salariale

Unul din trei respondenți (33,5%) consideră că principalul obstacol pentru cineva aflat în căutarea unui loc de muncă este găsirea unei oferte salariale decente. Percepția este mai puternică în rândul femeilor (37,7%) și în mediul rural (40%). De asemenea, persoanele cu venituri sub 1400 lei (44,6%) sau fără ocupație (45,7%) resimt cel mai acut această barieră. Acest răspuns trădează o **formă de resemnare activă**: oamenii știu că ar putea lucra, dar nu la orice preț. Munca prost plătită este resimțită ca o formă de abuz economic, nu ca oportunitate.

2. „Să găsească o ofertă potrivită” – problema compatibilității, nu a ofertei

Aproape un sfert dintre români (23,9%) consideră că problema este potrivirea dintre competențe și cerere. Percepția este mai prezentă la cei cu educație superioară (37,1%) și la antreprenori sau persoane cu poziții de conducere (36%), dar și în București și urbanul mare. Această opțiune reflectă un **tip de capital profesional mai sofisticat**, în care nu lipsa joburilor e problema, ci faptul că ele nu corespund aspirațiilor, profilului sau expertizei. Vorbim aici despre o problemă de **alinie între sistemul de muncă și așteptările clasei active urbane**.

22. ȘOMERI

3. „Să se adapteze la un nou loc de muncă”

24% aleg această variantă, însă procentul urcă semnificativ la la cei cu educație inferioară (29%), în urbanul mic și rural (29,5, respectiv 27,6%). Adaptarea este percepută ca un cost psihologic și funcțional, mai ales în cazul reconversiei profesionale sau pierderii rutinei. În spate stă frica de **inadecvare socială, marginalizare digitală sau pierdere a statutului**.

4. „Să fie acceptat la interviu” – percepția excluderii sociale și discriminării

Numai 14,5% **dintre români** identifică „a fi acceptat la interviu” drept cea mai mare dificultate în procesul de angajare. O vulnerabilitate mai ridicată se înregistrează în rândul femeileor (16,1%), persoanele cu educație superioară și locuitorilor din București și urbanul mare. Deși e mai puțin frecvent ca alte bariere (salariu, adaptare), acest răspuns **reflectă nesiguranța personală și percepția de respingere** – nu doar profesională, ci uneori și socială.

C) Alegerea covârșitoare a variantei „un loc de muncă sigur și bine plătit” nu este doar reflexul unei dorințe dezirabile, ci o expresie profundă a realității economice cotidiene din România. Munca este percepută ca sursa principală – și adesea unică – de stabilitate financiară, demnitate personală și incluziune socială. Această variantă acaparează peste 60% în rândul persoanelor cu educație superioară (64,5%), angajaților (60,9%), tinerilor între 30–44 ani (59,5%) și a persoanelor neocupate (58,3%), indicând o nevoie acută de predictibilitate și venit constant în toate zonele socio-economice. Spre deosebire de sprijinul de stat sau de inițiativele comunitare, locul de muncă este considerat autonom, moral, „meritat”. Nu este o cerere abstractă, ci o ancoră într-o societate percepută ca instabilă. Alegerea masivă nu vine din idealism, ci dintr-un pragmatism profund și, în multe cazuri, din lipsa unor alternative reale percepute ca eficiente.

- **Mai mult sprijin din partea statului** - devine vizibil acolo unde autonomia economică este limitată. Sprijinul de stat e asociat cu o formă de protecție minimă pentru cei care simt că nu se mai pot baza pe forțele proprii – fie din cauza lipsei de oportunități (educație inferioară și mediie) sau a izolării geografice (urbanul mic și rural).

- **O comunitate mai unită și susținătoare** - exprimă o nevoie subtilă de capital social și sprijin informal, mai ales în medii în care solidaritatea locală sau rețelele personale pot compensa lipsa politicilor publice. Este un răspuns emoțional, dar strategic – exprimă nevoia de apartenență și încredere într-o societate fragmentată (urbanul mic și rurali, grupele extreme de venit).

- **Un sprijin mai bun pentru afaceri mici** - devine din partea celor care văd stabilitatea nu în muncă salarizată, ci în autonomie economică și control asupra propriului destin financiar. Segmentul este minoritar numeric, dar semnificativ din punct de vedere al potențialului de creștere economică, valorificat în special de antreprenori/ personal de conducere, București și urbanul mare.

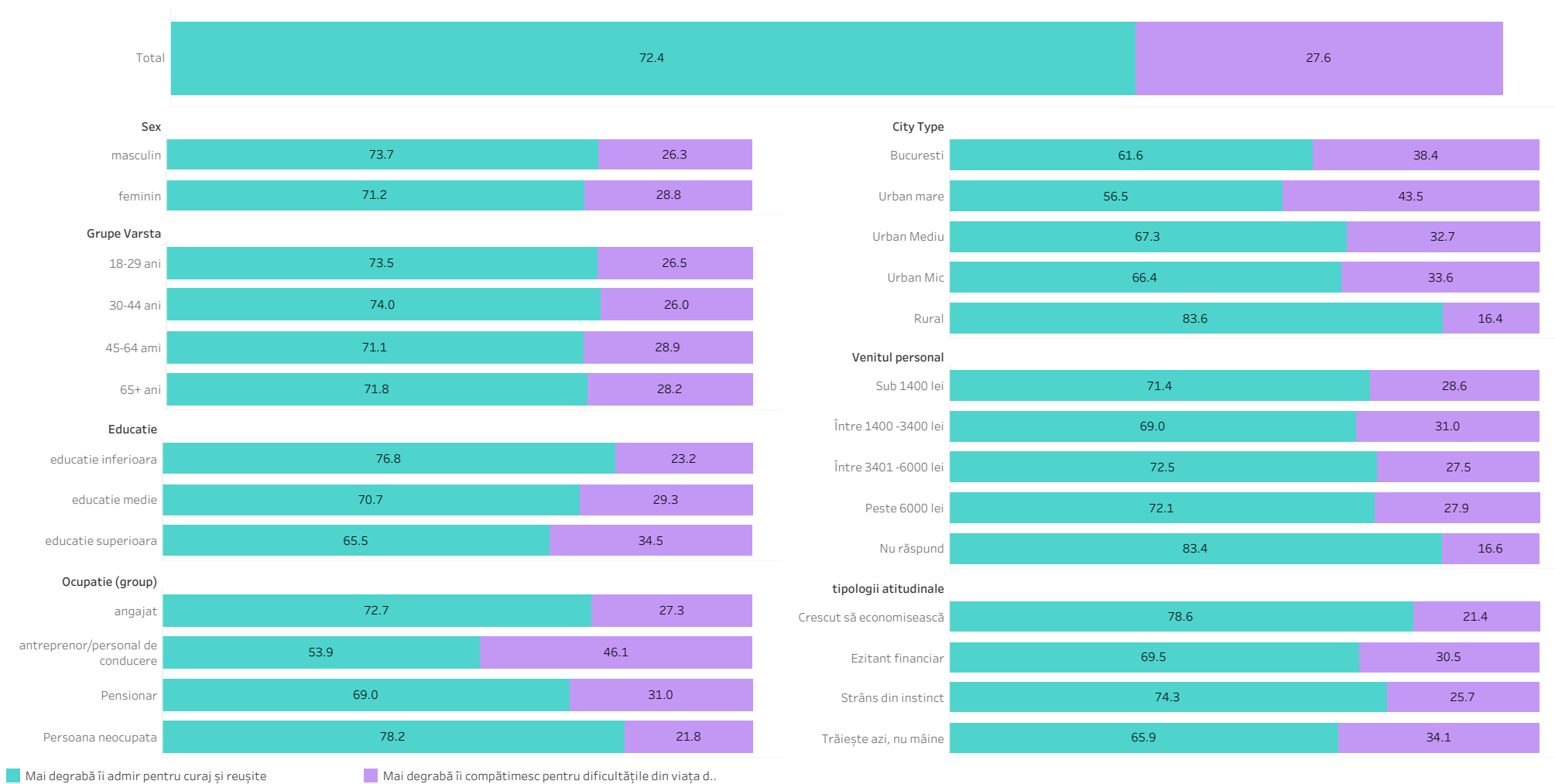
- **Acces mai ușor la educație și recalificare** - Recalificarea este văzută ca o soluție de numai 7,1% din populația activă, percepțiile fiind relativ uniforme în toate segmentele socio-demografice analizate.

În România, șomajul este perceput nu ca absență a muncii, ci ca absență a unui drum clar. Cei care au învățat să economisească sau să se adapteze văd piața ca un teren dur, dar navigabil. Cei care ezită sau trăiesc clipa se simt pierduți în fața incertitudinii. În loc de măsuri universale, România are nevoie de măsuri diferențiate, care să răspundă nu doar la lipsa locurilor de muncă, ci la lipsa încrederii că un loc de muncă poate schimba ceva.

23. ANTREPRENORIAS

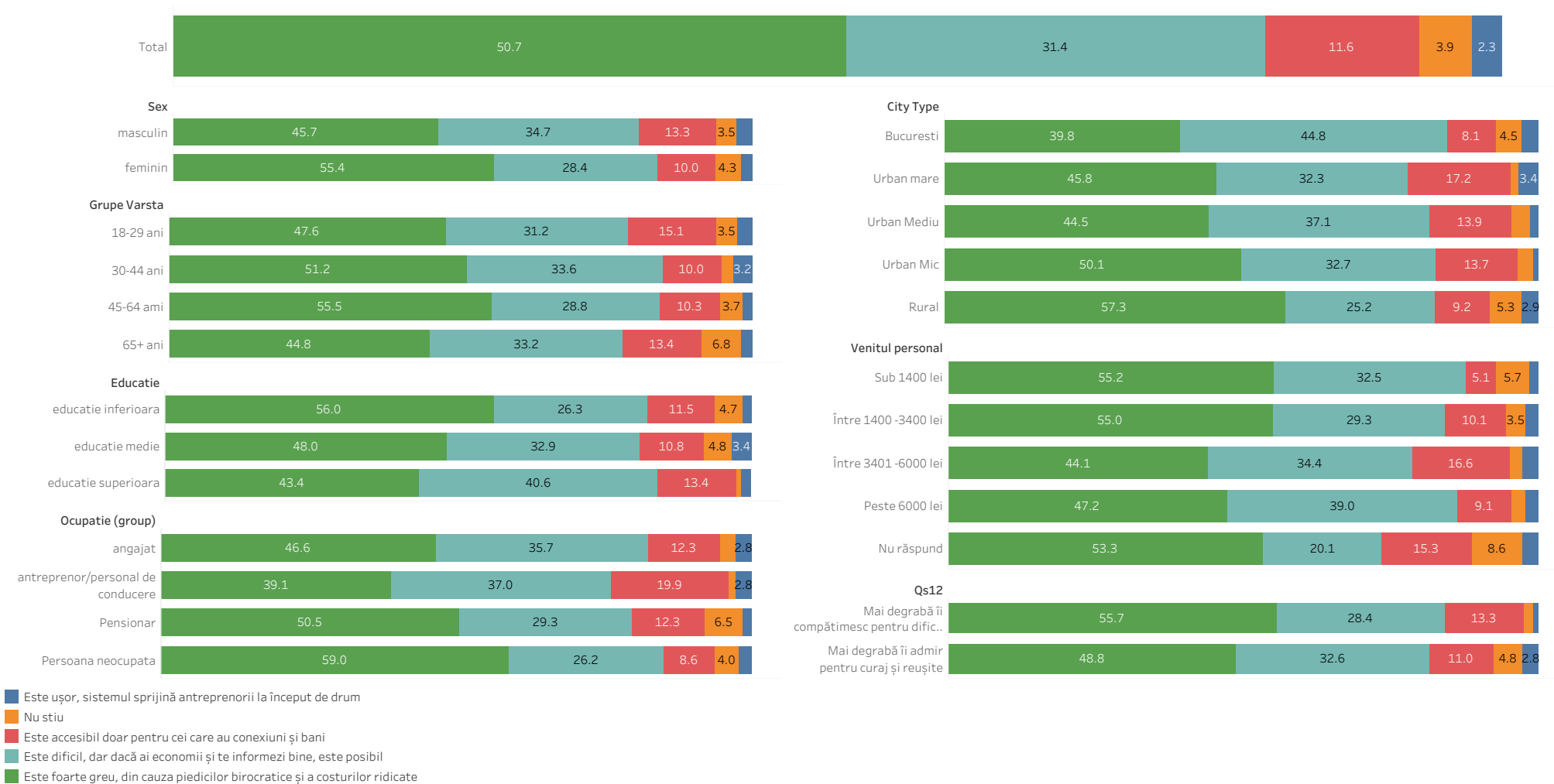
Dacă vă gândiți la micii antreprenori, adică cei care dețin o mică afacere sau sunt la început de drum în mediul de afaceri, ați spune că:

24. ANTREPRENORIAL

Cât de greu sau ușor credeți că este pentru cineva să înceapă o mică afacere în România?

25. ANTREPRENORIAL

Dacă vă gândiți la micii antreprenori, adică cei care dețin o mică afacere sau sunt la început de drum în mediul de afaceri, ați spune că:

Trei din patru români (72,4%) spun că îi admiră pe micii antreprenori pentru curaj și reușite. Admirația este larg răspândită în toate categoriile – chiar mai mare la cei cu educație inferioară (76,8%) și la persoanele neocupate (78,2%), ceea ce arată că antreprenoriatul este văzut ca aspirațional. Doar o minoritate (27,6%) îi compătimesc, în special femeile (28,8%), persoanele cu educație superioară (34,5%) și cei din mediul urban mare – segmente care probabil cunosc mai direct greutățile sistemice. Este interesant că și antreprenorii înșiși sunt împărțiți: doar 53,9% dintre ei spun că admiră colegii de breaslă, 46,1% îi compătimesc – poate semn al unei lucidități dure despre realitatea din teren. Acest contrast între admirația socială și compasiunea internă creează un spațiu de tensiune între ideal și real – antreprenoriatul este valorizat cultural, dar subminat sistemic.

Deși majoritatea românilor admiră curajul antreprenorilor, jumătate dintre respondenți (50,7%) spun că e foarte greu să începi o mică afacere în România.

Cei care îi compătimesc pe antreprenori consideră în proporție de 55,7% că drumul e anevoios, marcat de birocrație, piedici și lipsă de sprijin – în timp ce cei care îi admiră sunt mai înclinați să creadă că reușita este posibilă dacă ești bine informat și determinat. Dificultatea percepută este maximă în rândul persoanelor cu educație inferioară (56%) și al femeilor (55,4%), dar și printre cei cu venituri mici și medii – segmente care probabil simt că nu au suficient capital, nici financiar, nici relațional. Doar 2,3% cred că statul sprijină ușor antreprenoriatul, ceea ce arată o lipsă gravă de încredere în capacitatea sistemului de a susține inițiativa economică individuală. În ciuda acestui climat de percepție negativă, admirația pentru antreprenori rămâne constantă – semn că românii nu resping ideea de inițiativă, ci doar obstacolele sistemice care o îngreunează.

Schimbarea dintre 2022 și 2025 – de la mit spre milă, din cauza percepției crescânde a riscului

În doar doi ani, procentul celor care îi admiră pe micii antreprenori a scăzut cu 10 puncte, în timp ce compasiunea a crescut cu 10 puncte. Acest shift nu este despre imaginea antreprenorului, ci despre **cum percepem dificultatea de a începe un business în România.**

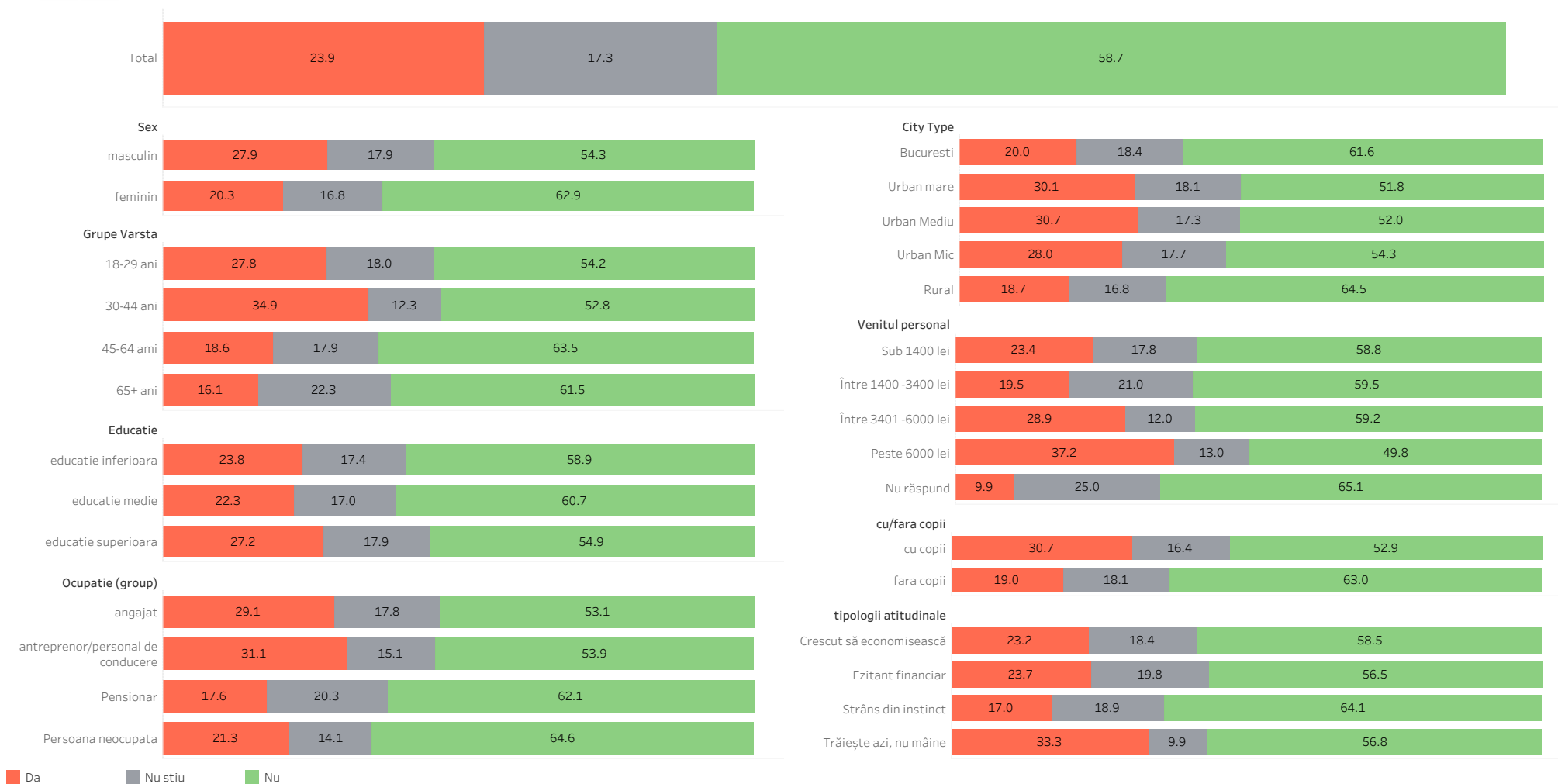
În 2025, doar 2,3% dintre români cred că statul sprijină antreprenorii la început de drum. Restul consideră că antreprenoriatul e dificil, accesibil doar cu relații sau copleșit de obstacole.

Cu alte cuvinte, **admirația scade nu pentru că antreprenorii ar fi mai puțin valoroși, ci pentru că oamenii văd că sunt tot mai puțin sprijiniți.** Percepția generală este că antreprenoriatul rămâne o formă de eroism individual, dar într-un sistem care nu face nimic să îl susțină.

26. MUNCA LA NEGRU

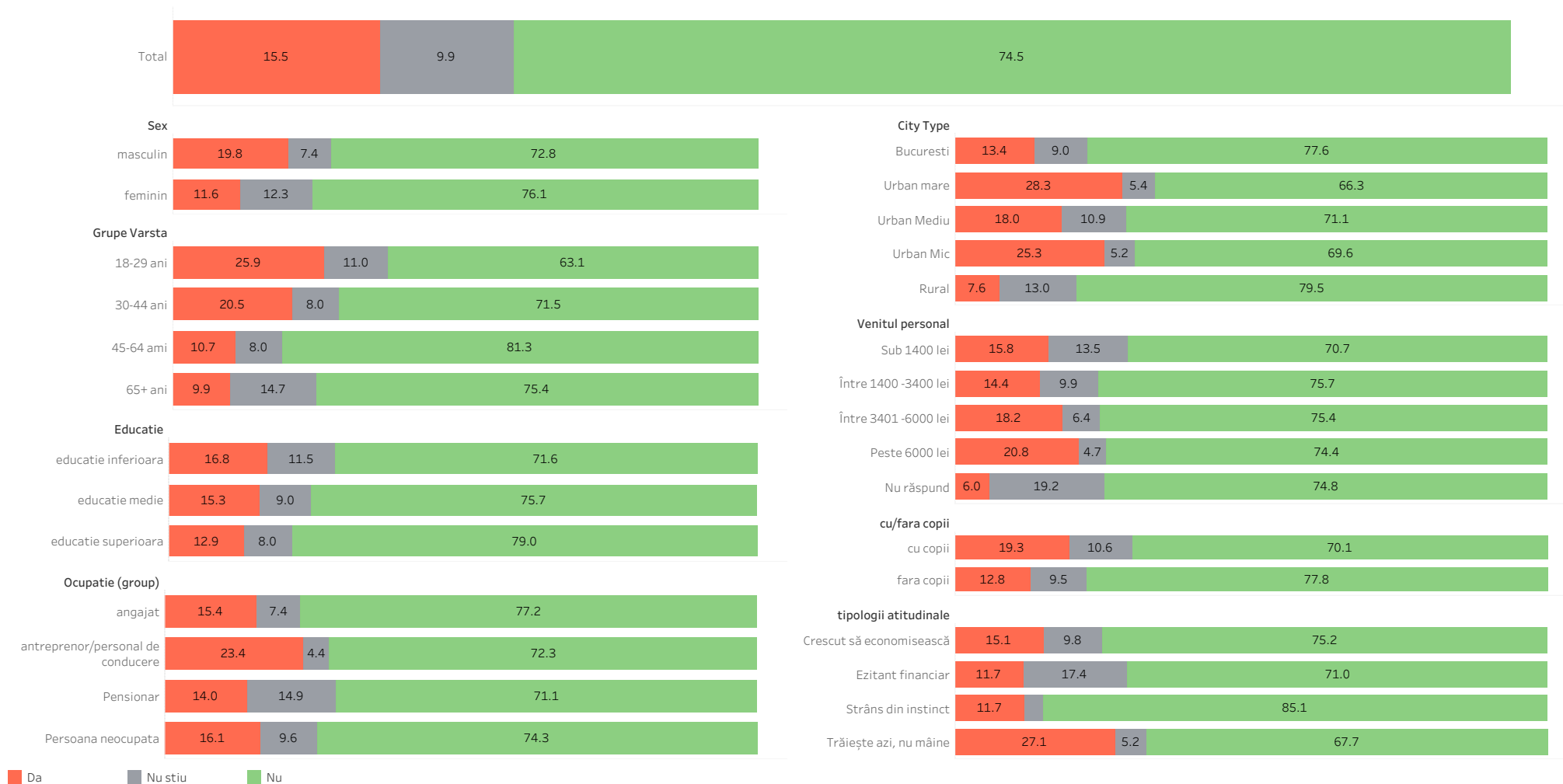
Dumneavoastra cunoașteți persoane care lucrează fără a-și declara toate sau o parte din venituri la autoritățile fiscale sau de asigurări sociale?

27. MUNCA LA NEGRU

Uneori, angajatorii preferă să plătească total sau parțial salariul în numerar, fără a declara autorităților fiscale sau asigurărilor sociale. Ți s-a întâmplat ca angajatorul tau să te plătească în acest fel cel puțin odată în ultimele 12 luni?

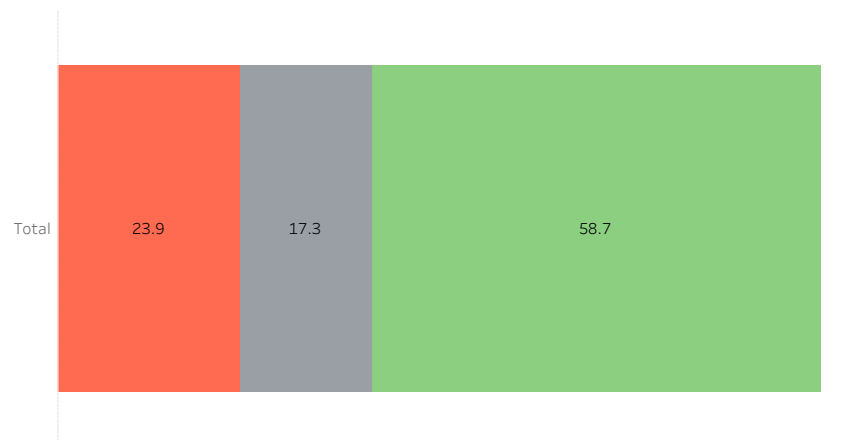

28. MUNCA LA NEGRU

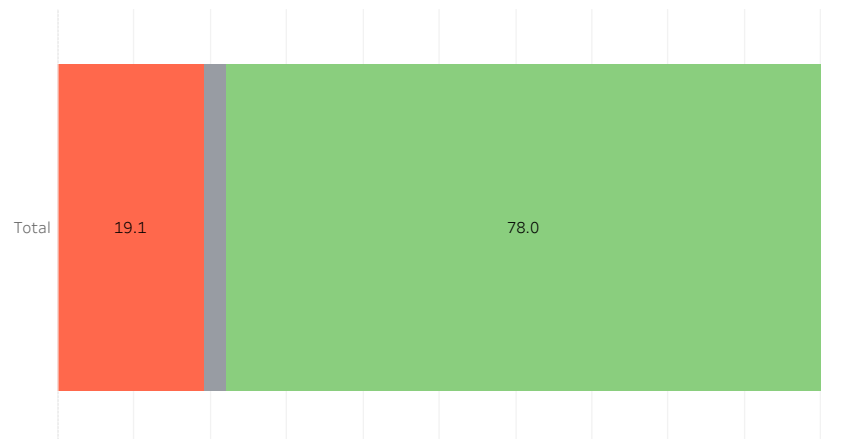
Evoluții

Dumneavoastra cunoașteți persoane care lucrează fără a-și declara toate sau o parte din venituri la autoritățile fiscale sau de asigurări sociale?

2025

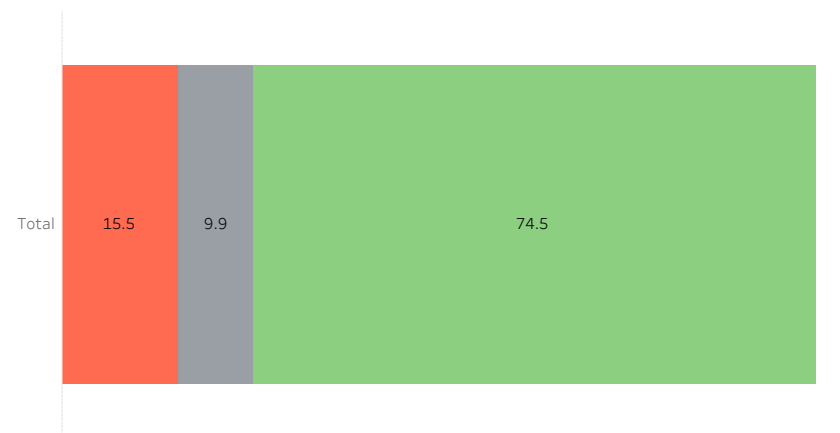

2022

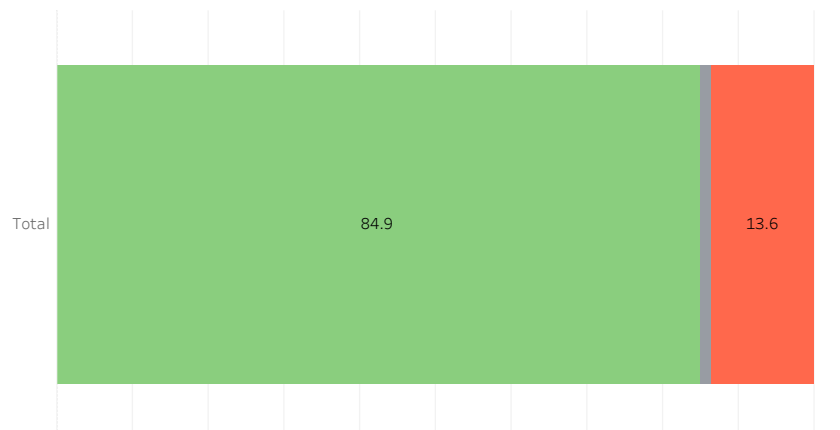

Uneori, angajatorii preferă să plătească total sau parțial salariul în numerar, fără a declara autorităților fiscale sau asigurărilor sociale. Ți s-a întâmplat ca angajatorul tau să te plătească în acest fel cel puțin odată în ultimele 12 luni?

2025

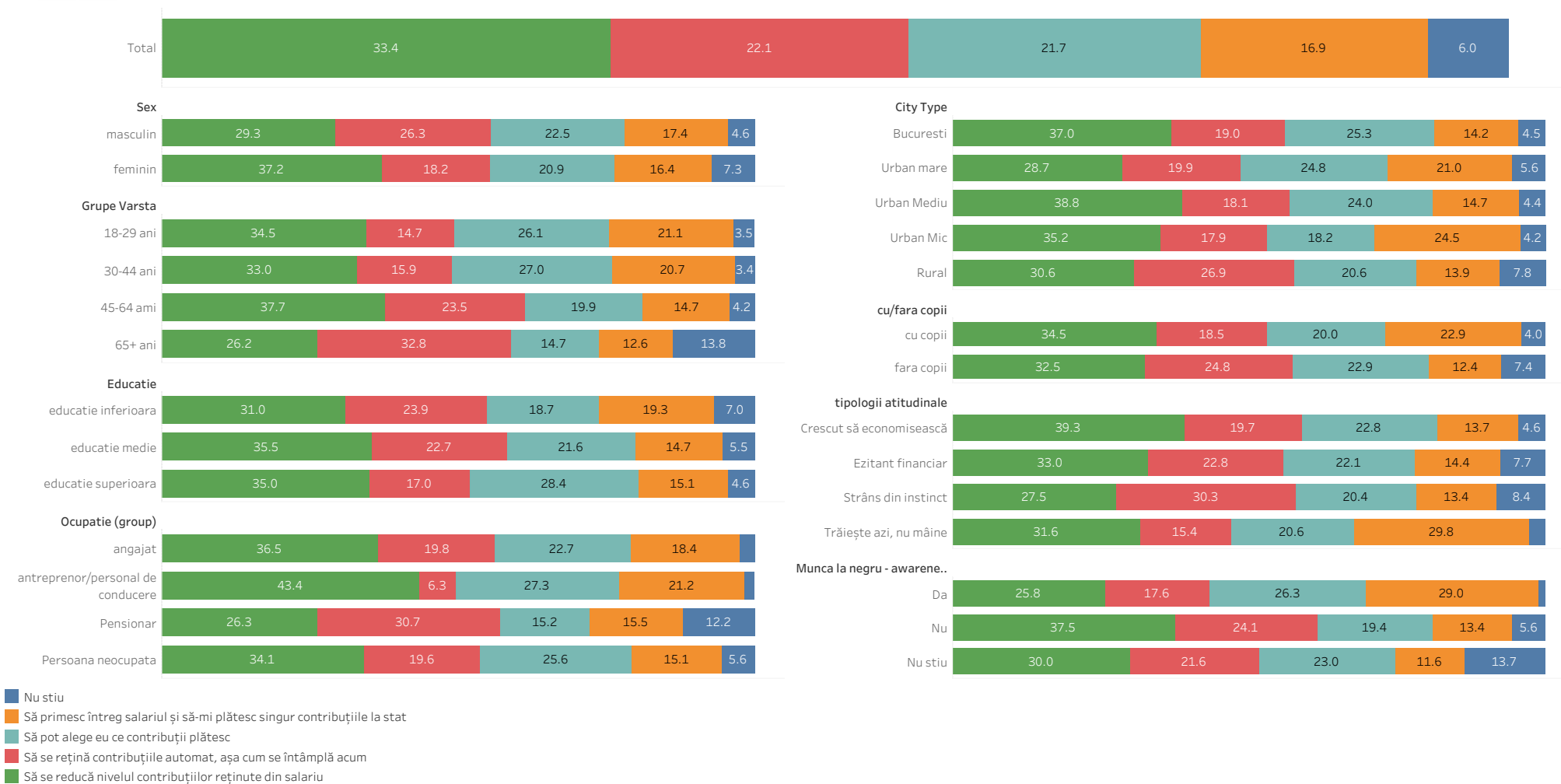
2022

29. MUNCA LA NEGRU

Dacă ați avea posibilitatea să decideți cum sunt gestionate contribuțiile sociale din salariul dumneavoastră, ce variantă vi s-ar părea cea mai potrivită?:

30. ȘOMERI

Evoluția față de 2022: mai multă expunere, mai puțin tabu

În 2025, aproape un sfert dintre români (23,9%) declară că cunosc persoane care lucrează fără să-și declare veniturile, față de 19,1% în 2022. În același timp, 15,5% spun că ei înșiși au fost plătiți parțial sau total „la negru” în ultimul an.

Această evoluție semnalează o creștere a incidenței muncii nedeclarate, dar și o posibilă normalizare socială a fenomenului. Datele sugerează că, pe fondul inflației și a presiunilor asupra costurilor cu forța de muncă, mai mulți angajatori și angajați acceptă compromisuri pentru a menține veniturile „net în mână” cât mai ridicate.

La această situație contribuie și incertitudinea privind contribuțiile sociale, reformele fiscale deseori incoerente, precum și retorica despre „eficiență” în detrimentul contractelor rigide.

În paralel, o parte importantă a populației trece într-o zonă de ambiguitate morală și legală: 17,3% (+14.4pp vs 2022) nu știu dacă apropiații lor lucrează la negru, iar 9.9%(+ 8.4 pp) ezită să răspundă când e vorba de propria situație. Această „zonă gri” indică mai puțin frică și mai multă confuzie și resemnare în fața unui sistem care nu oferă siguranță, dar penalizează sinceritatea.

Portretul celor mai expuși la munca nedeclarată

Profilurile celor expuși sunt clare: tineri (18–29 ani), bărbați, persoane cu venituri mici și locuitori din urbanul mic sau marile orașe, acolo unde piața informală este mai activă. Femeile, vârstnicii și cei cu educație superioară raportează mai puțină expunere, dar nu neapărat pentru că nu cunosc fenomenul – ci pentru că sunt mai puțin vulnerabili în relația de muncă.

Tipologia „*Trăiește azi, nu mâine*” este cea mai expusă: 1 din 3 recunoaște că știe persoane care lucrează la negru, iar 27,1% spun că au fost plătiți astfel personal – dovadă că incertitudinea prezentului produce forme de adaptare informală, nu doar instabilitate emoțională. Această realitate confirmă că în România, munca la negru nu este doar un abuz al angajatorului, ci o adaptare tăcută într-un mediu economic perceput ca fragil și inegal.

Contribuții prea mari, beneficii prea mici – motive logice de a cere schimbarea sistemului

În fața întrebării despre cum ar trebui gestionate contribuțiile sociale, un român din trei (33,4%) ar prefera reducerea nivelului contribuțiilor reținute din salariu, semnalând o percepție larg răspândită că efortul fiscal actual nu este corelat cu beneficiile oferite.

Dincolo de această opțiune majoritară, se conturează semnale care diferențiază segmentele nu doar în funcție de statutul socio-economic, ci mai ales după logica internă a raportării la viitor, risc și control.

Tipologia „*Trăiește azi, nu mâine*” se remarcă nu prin dorința de a plăti mai puțin (unde e în linia mediei), ci printr-o preferință peste medie pentru a primi tot salariul și a-și plăti singuri contribuțiile. La o privire superficială, ar putea părea o formă de autonomie fiscală. Dar în realitate, este mai degrabă o extensie a nevoii de control asupra prezentului, specifică acestui segment – un reflex de a „ține banii în mână” și de a amâna orice responsabilitate pe termen lung. Nu este un calcul fiscal, ci o strategie de evitare a viitorului.

În contrast, antreprenorii preferă aceeași opțiune, dar pe baze complet diferite: la ei e vorba de neîncredere în sistem și apetență pentru autonomie operațională, susținută de experiență.

Segmentul „*Strâns din instinct*” se diferențiază subtil printr-o preferință crescută de a alege ce contribuții plătesc (30,3%), ceea ce reflectă o nevoie de flexibilitate în cadrul unui sistem perceput ca rigid, dar tolerabil – semnal că aceștia sunt gata să contribuie, dar doresc posibilitatea de decizie contextuală.

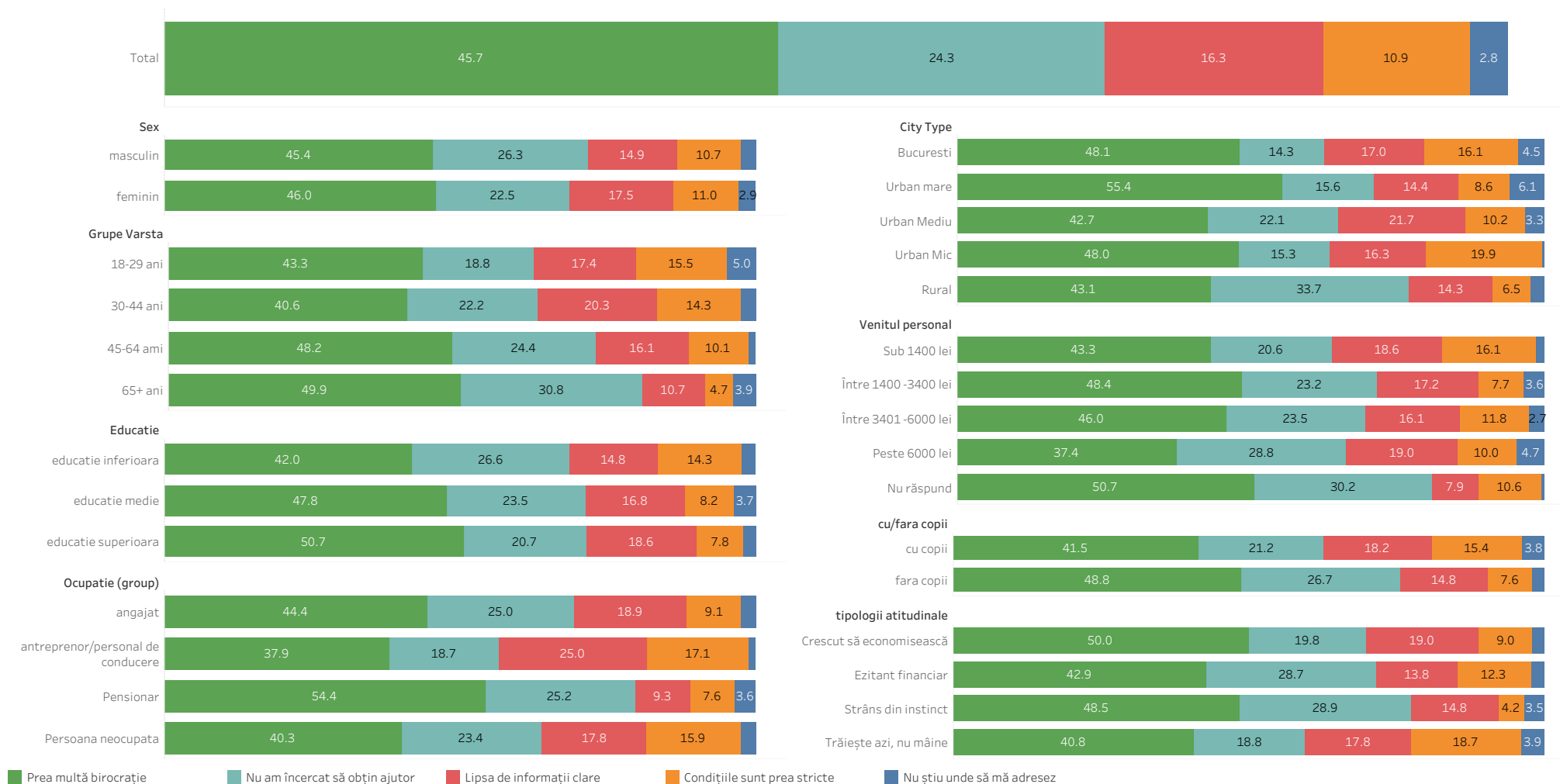
În același timp, cei care nu cunosc persoane care lucrează la negru sunt mai înclinați să păstreze sistemul actual – o formă de conformism fiscal alimentat de distanța față de informalitate.

Astfel, răspunsurile privind contribuțiile sociale oferă mai mult decât opinii despre taxe – ele reflectă moduri fundamentale de a înfrunta incertitudinea și de a gestiona responsabilitatea în relație cu statul.

31. Sistemul socio-economic-politic

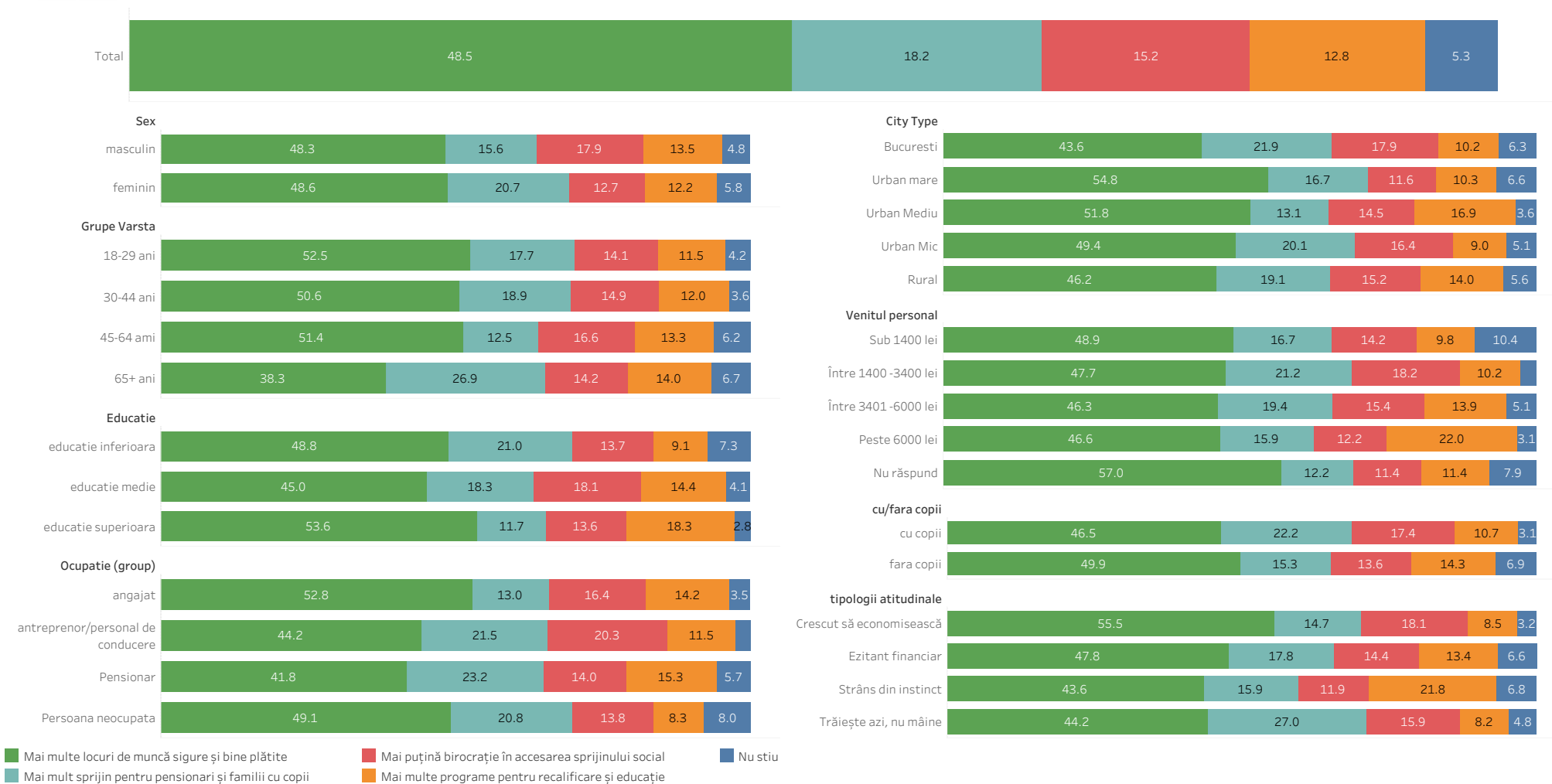
Care credeși că este cel mai mare obstacol atunci când încercați să obțineți ajutor de la stat (ajutor social, sprijin pentru angajare, pensie etc.)?

32. Sistemul socio-economic-politic

Dacă ați putea schimba un singur lucru în sistemul actual pentru ca oamenii să trăiască mai bine, ce ați schimba?

33. Sistemul socio-economico-politic

Birocrația este, declarativ, cel mai mare obstacol perceput (45,7%), dar semnalele diferențiatore indică motive mult mai nuanțate în rândul unor categorii. Segmentul de vârstă 30–44 ani, de exemplu, invocă mai frecvent decât media lipsa informațiilor clare și condițiile prea stricte, în timp ce în rândul segmentului 18-29 ani apare semnificativ mai mult răspunsul „nu știu unde să mă adresez” (5%) – ceea ce poate reflecta nu doar o problemă de comunicare instituțională, ci o distanță psihologică față de sistemul public.

Tipologiile „*Trăiește azi, nu mâine*” se distinge, nu doar printr-un nivel ridicat de frustrare privind condițiile prea stricte (18,7%), dar și printr-o rată scăzută a apelării la sistemul public, ceea ce confirmă o atitudine reactivă, de evitare a instituțiilor, chiar și atunci când ajutorul este necesar. În schimb, „*Crescut să economisească*” și „*Strâns din instinct*” raportează mai frecvent decât celelalte tipologii birocrăția (50%, respectiv 48,5%) ca obstacol.

Când sunt invitați să aleagă o singură schimbare pentru ca oamenii să trăiască mai bine, aproape jumătate dintre români (48,5%) optează pentru mai multe locuri de muncă sigure și bine plătite – un răspuns care pare economic, dar care exprimă în profunzime neîncredere în eficiența sistemului social și nevoia de autonomie personală. Această preferință este deosebit de pronunțată în rândul tinerilor, angajaților și tipologiei „*Crescut să economisească*”, semnalând aspirații funcționale.

În contrast, persoanele de 65+ ani și pensionarii pun accentul pe sprijin social suplimentar – un indiciu de vulnerabilitate obiectivă, dar și de încredere reziduală în funcția protectoare a statului.

„*Strâns din instinct*” este singurul segment unde programele de recalificare (21,8%) au o pondere mai mare decât media, ceea ce semnalează un interes latent pentru mobilitate ascendentă, dar condiționat de suport practic, nu promisiuni. „*Trăiește azi, nu mâine*” are o configurație atipică: pondere mare de dorință pentru schimbarea condițiilor de acces (15,9%) și un nivel ridicat de „nu știu” (4,8%) – un semnal de indecizie sistemică și dificultate în prioritizarea unei schimbări unice.

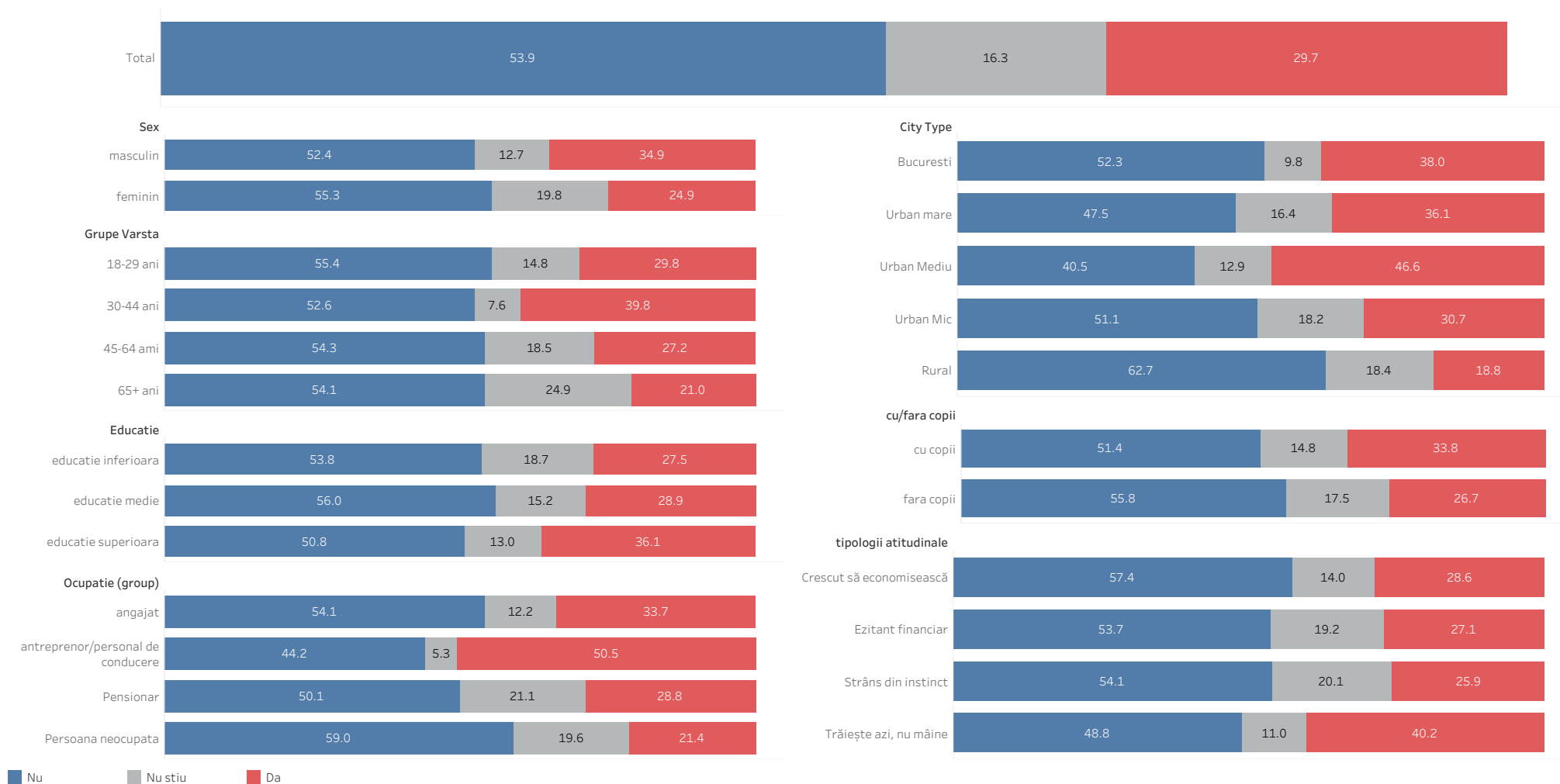
Astfel, tipologia schimbărilor cerute reflectă atât lipsuri reale, dar și maniere distincte de a percepe viitorul: unele tipologii vor restructurare prin muncă, altele prin sprijin, altele prin simplificare – dar toate converg în nemulțumire față de complexitatea inaccesibilă a actualului sistem socio-economic.

În esență, românii nu resping munca și nici statul ca principiu, ci modul în care statul eșuează să conecteze efortul individual cu o recompensă reală. Sistemul actual este perceput mai degrabă ca o barieră în calea autorealizării prin muncă, decât ca o rețea de sprijin funcțional.

34. CREDITAREA și IFN-urile

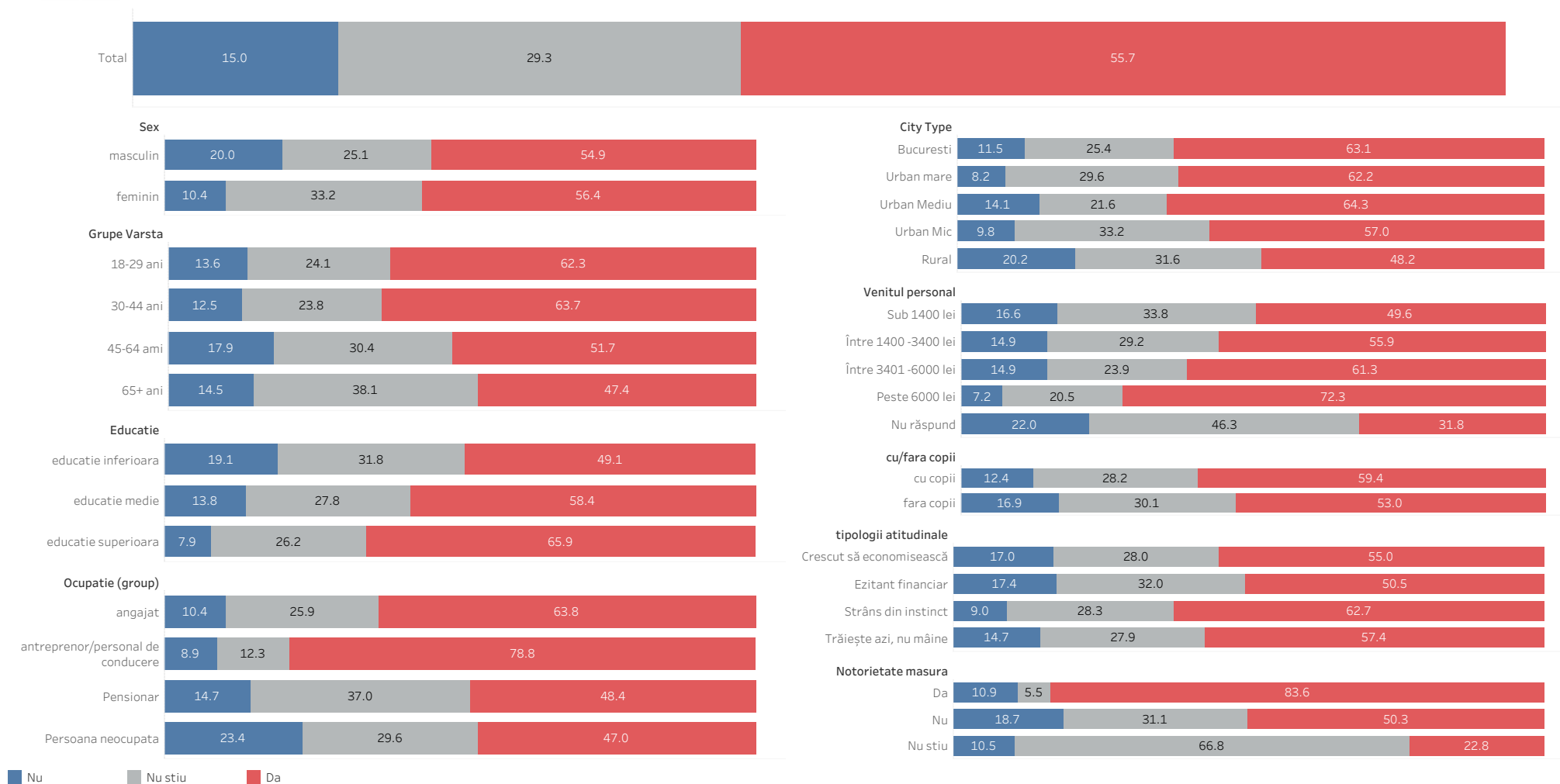
Ați auzit până acum de măsura care limitează costurile creditelor acordate de IFN-uri (instituții financiare nebankare), astfel încât oamenii să nu plătească în total mai mult decât dublul sumei împrumutate?

35. CREDITAREA și IFN-urile

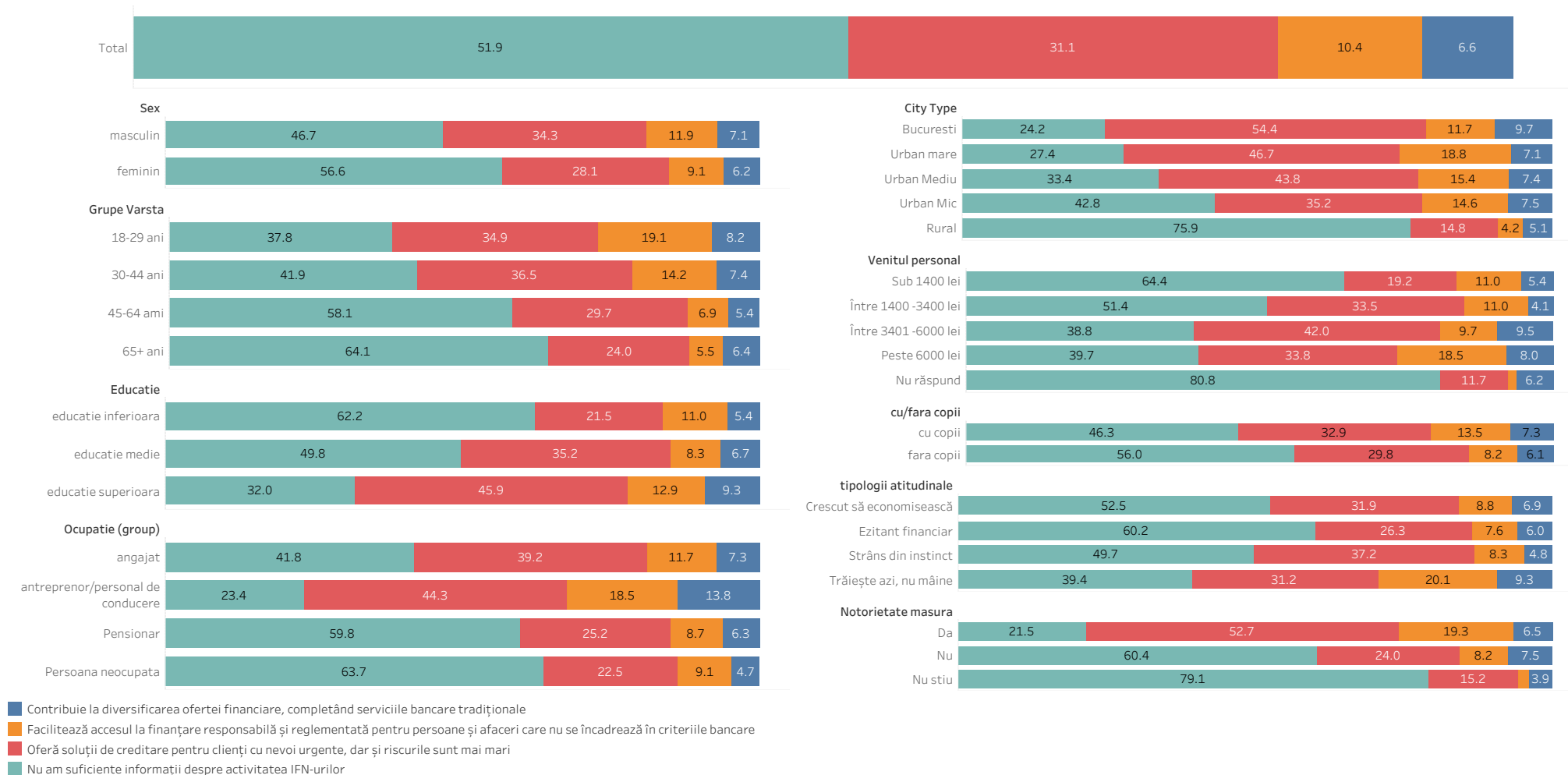
Credeți că este utilă o astfel de măsură care limitează cât pot încasa IFN-urile de la cei care iau un credit?

36. CREDITAREA și IFN-urile

Cum percepeți rolul instituțiilor financiare non-bancare în România?

37. CREDITAREA și IFN-urile

Cunoașterea măsurii care limitează costurile IFN-urilor nu este generalizată, numai 30% dintre respondenți declară că au auzit de ea, iar 54% spun explicit că nu. Dar contrar presupunerilor, cei care cunosc măsura nu sunt cei mai vulnerabili, ci cei mai informați și responsabili financiar: bărbați, 30–44 de ani, educați, antreprenori, din urbanul mediu și din segmentul atitudinal „Trăiește azi, nu mâine”. Acest ultim segment, în ciuda etichetei hedoniste, sunt mai informați decât segmente presupus prudente („*Strâns din instinct*” sau „*Ezitant financiar*”).

Split-ul pe notorietate arată o discrepanță clară între opinia informată și opinia reactivă. **Cei care cunosc măsura consideră în proporție covârșitoare (84%) că este utilă** – ceea ce sugerează consens aproape totalcând informația este disponibilă. În schimb, cei care nu cunosc măsura tind să aibă opinii mai rezervate, iar 1 din 3 declară incertitudine – semn că nivelul de cunoaștere modelează opinia mult mai mult decât profilul socio-demografic.

În ceea ce privește percepția rolului IFN-urilor, cei care cunosc măsura tind să le perceapă IFN-urile ca o soluție targetată, care aduce incluziune financiară (52.7% – „Oferă soluții de creditare pentru clienți cu nevoi urgente, dar și riscurile sunt mai mari”, 19,3% – „Facilitează accesul la finanțare responsabilă și reglementată pentru persoane și afaceri care nu se încadrează în criteriile bancare”). În schimb, cei care nu au auzit de măsură sunt mai critici sau mai confuzi, declară că nu au suficiente informații.

În ansamblu, nu vulnerabilitatea determină opinia despre reglementarea IFN-urilor, ci gradul de informare și poziționarea față de autonomie financiară. Tipologia „*Trăiește azi, nu mâine*”, deși definită prin impulsivitate și orientare spre prezent, devine un semnal slab revelator: este cel mai informat segment privind măsura de plafonare și o susține în proporție ridicată. Această susținere nu reflectă însă neapărat o atitudine responsabilă sau preventivă, ci mai degrabă o reacție rațională la oportunitatea de a se împrumuta acum, mai ieftin.

În acest context, reglementarea este percepută nu ca o frână, ci ca un avantaj imediat. Problema se transferă însă către modelul de business al IFN-urilor care, în cazul microcreditării către populații cu risc ridicat de neplată, trebuie să acopere aceleași riscuri din marje mai reduse. Astfel, ceea ce pentru consumator înseamnă „acces mai ieftin”, pentru instituțiile de credit non-bancare poate deveni un dezechilibru de sustenabilitate. Consecința? Posibilă restrângere a creditării exact în zonele unde accesul bancar este deja limitat.

Astfel, o reglementare utilă pentru client poate deveni o dilemă pentru ecosistem – Diferențele dintre cei care cunosc sau nu măsura arată că vorbim despre felul în care fiecare ia decizii financiare: în funcție de ce știe și în ce situație se află.